

FORUM

FİKİR MEYDANIDIR

15 EKİM 1965

Sayı : 277

100 Kuruş

onbeş günlük tarafsız
siyaset
iktisat
fikir ve kültür dergisi

TÜSTAV
Arşivi
Alpay BİBER
Koleksiyon

=240

=134

=11

=31

=15

A. P.

İKTİDARDA

ANAYASA

CEPHESİ

ENFLASYON

19

BAĞIMSIZ = —

UNİVERSİTE MUHTARİYETİ

BASINIMIZDA ONBEŞ GÜN

SEÇİMLER VE AP. İKTİDARI :

Geçen onbeş gün içerisinde basının en çok üzerinde durduğu konu «Milletvekili Seçimi» dir. 10 Ekimde yapılan seçimlerde A.P. nin tek başına hükümeti kurabilecek çoğunluğu sağlaması dolayısıyla basının 10 Ekim'den sonra yaptığı yorumları sütunlarımıza aktarmayı daha yerinde buluyoruz.

11 Ekim tarihli BABİALİDE SABAH gazetesinin, «Millet Kazanmıştır» adlı başyazısında, ilk gelen haberlerden AP. nin diğer partilerin önüne geçtiğinin anlaşıldığı ifade edilerek, «Demokrasi düşmanlarının oyunlarını boşa çıkaran millet. Aşırı propoganda hezeyanlarının karşısında soğukkanlılığını kaybetmeyen millet. Senelelerden beri tekrar edilen hikâyeleri sabırla ve sükunetle dinleyen ama sadece dinleyen millet. Ve... Ancak büyük tarih yaşamış milletlere yaraşan bir olgunlukla ve ancak asil bir yaratılıştaki rastlanan bir vekârla oylarını kullanan ve demokrasiyi yumurta küfesi zannedip en küçük bir kargaşalıkta küfe'nin parçalanması ham hayaline ümit bağlayan 'bedbahlar'ın kötü niyetlerini kursaklarında bırakan büyük Türk Milleti...» denilmekte ve bu seçimlerin milletin zaferi olduğu kaydedilmektedir.

AKŞAM'da Çetin Altan «Bundan sonra görüşürüz» adlı yazısında, «Yeni bir devir başlıyor Türkiye'de. Bu devrede herseyden önce partilerin seviyesiz davranışlarını yenmek gerekecek.» diyerek, bu seçimlerde Partilerin tutumlarını iki plânda ele aldıktan ve bunları yerdikten sonra, «Savaşın asıl ateşli safhası şimdi başlamaktadır. Halkın hakkını çalanların analarından emdikleri sütü burunlarından getireceğiz. Ve anlatacağız onlara ne demekmiş komünistlik ithamları ne demekmiş sövgü ve iftira edebiyatı... Dört yıl sonra ise zaten sosyalistler iktidara gelecek ve Türkiye kesinkes kurtulacaktır. Kompradorların can çekişme yıllarıdır bu yıllar. Onların hiçbirisi bugüne kadar karşılarında sosyalist bir muhalefet görmediler... Şimdi görecekler...» dedikten sonra, AP nin tutumundan bu vatana hayır gelmeyeceğini memleketin bu iğrenç zihniyeti taşıyanlardan temizlenmesinin bir borç olduğunu ifade etmektedir.

HABER'de Atif Sakar «Yarış Bitti» adlı makalesinde, «1965 seçimlerinin ortaya koyduğu en mühim gerçek, politikada, dürüstlük ve ahlakın esas olduğudur. Bu nokta, bütün açıklığı ile sabit olmuştur. Alınan ilk neticeler, AP. nin finiş ipini büyük bir farkla göğüsleyeceğini göstermekte, buda yukarıdaki görüşümü zü doğrulamaktadır. Tahrikler, yalanlar, tehditler, milletin sağ duyusu üzerinde hiç bir tesir yaratamamıştır. Vatandaş, yalana değil, samimiyete kıymet vermiştir. Bütün saldırılar, sert kayalara çarpan sular gibi bin bir parçaya bölünüp dağılmış, vatandaşın vakarı, olgunluğu galip gelmiştir.» demektedir.

12 Ekim tarihli TERCÜMAN'ın «Zafer Tacı» adlı başyazısında, «Büyük milletimiz, nice yüzyılların kanlar, ızdıraplar, eziyetlerle ve açıklarla çökerttiği yaralı sinesinden ilim - ahlak ve kalkınma dilekleriyle nakışlanmış yeni bir zafer tacı çıkarıyor ve onu kendisine en yakın evlat bildiği seçim koşucusu; AP. nin başına rekabet kabul etmez bir itina ile yerleştiriyor.» denilmekte ve «Asıl bu haşmetli zafer tacına layık görülen AP. Türk milletinin mana ve maksadını iyi sezmeye çalışmalı... Layık görüldüğü iyi evlât durumunu mutlaka korumaya ve 'Yürük Kır At' yemini arttırmaya çalışmalıdır. Millet, Toprak ister, toprağına bereket ister, vergi adaleti, ihtiyarlık, yoksulluk sigortası ister... İlim ve ahlak düzenine hasrettir. Kuvvetli ama müşfik, adaletli ve geniş görüşlü bir hükümete susamıştır. Dininin tahkir edilmesinden, işçisine silâh çekilmesinden, maarif sisteminin aksaklığından, partizanlıktan, adam kayırcılıktan yılmıştır. AP. bunları sezdiği, ciddi olduğu ve gerçekleştirdiği ölçüde daha nice zafer taçlarına ulaşacak... Yoksa çok kötü birşey yapmış... Milletnin nurtopu umutlarına kıymış olacaktır.» denilmektedir. Diğer bir sütunda Ahmet Kabaklı ise, uzun zamandan beri dinleyen ve susan Büyük Türk Milletinin gerekenlere gereken dersi verdiğini, yabancı ideolojilerin zehirini saçanların derslerini aldıklarını ifade ederek, «10 Ekim 1965 birçok bakımdan 14 Ekim 1950 ye benziyor. Ama o zaman seçilenler, belki toyluk belki geleneksizlik, belki de iktidarın etrafını ahlâksız yaban domuzlarının tutması sebebiyle milletin istediği; Demokratik ahlak ! - İlimi yönetimi hakkıyla kuramadılar. İyi niyetli adamlarını harcadılar, 1960 ta kendileri de millete istenmeyen akibete sürüklendi demekte ve «Böyle bir zafer bir daha güç nasib olacağına göre ona layık olmaya çalışın...» diye AP. ye sağlık vermektedir.

DÜNYA'da Bedii Faik, Türkiye'nin «sol maskaralıklara uygun bir yatak» olmayacağını ifade ederek «Seçim sisteminin bağımsızlığı adeta imkânsız kılan güçlüklerine rağmen, TİP. pa-

lavrası, ancak bağımsızlar, kadar oy toplayabilmişse, koca CHP. bir ortanın solu sar'ası içinde AP. karşısında bir pestil gibi ezilmişse; bunların meydana saldıkları ilk gerçek, kötü yönetilmektedir... Birincisini hapishane koşularında, doğmuş kızıl kinlerin birdenbire ne oldum deliliği içinde yurda kusulması, perişan etti. İkinciye dardaracak bir çevrenin maksatlı aldatmalarına kendini kaptırarak ahır ömründe 'yeni moda' sandığı çöplük edebiyatına girişen bir ihtiyar lider mahvetti. İlkini artık kimse kurtaramaz. Ama Türk siyasi hayatındaki yeri düşmanlarınca dahi inkâr edilemeyecek bir CHP. nin, mutlaka kurtarılması lazımdır.» diyerek, CHP. nin gemisini selamet limanına çıkaramayan liderlerini değiştirilmesini sağlık vermektedir.

SON HAVADIS'te «CHP. gene perişan oldu !» adlı başyazısında Mümtaz Faik Fenik, nisbi temsile rağmen CHP. nin diğer seçimlerdeki gibi hezimete uğradığını, çoğunluk sistemi olsa idi CHP. nin YTP. derecesine düşeceğini, demokrasilerde muhalefette iktidar kadar sorumluluk taşıdığını, CHP. nin bu devrede itidalli ve basiretli bir muhalefet göstermesinin gerektiğini ifade ederek, Halk Partisinin başarısızlığına değinmekte ve «Bütün günah yine Halk Partisinin liderlerindedir. Milleti hiçbir şey anlamaz, bilmez, hiçbir şeyi takdir edemez sandılar; çoğunluğa akıllarına estiği gibi, hakaretlerde bulundular. Vatandaşları ilerici, gerici, sağ, sol, diye ayırmaya, memlekette sınıf kavgası yaratıp ondan hak çıkarmaya yeltendiler. İşte millet bunu affetmedi; ve affetmediğide oylarıyla isbat etti...» demektedir. Aynı gazetede Orhan Seyfi Orhon, Halk Partisinin politikasının para etmediğini ve AP. nin galip geldiğini ifade ederek, «Canımız, malımız, işimiz, kazancımız, yarınımız emniyettedir. Hür çalışacağız, hür yaşayacağız. Sefaleti yok edeceğiz. Mesut, müreffeh medeni bir Türkiye yaratacağız. Bunun için ne yapılmak gerekse yapmak vazifemizdir. Halkın hakimi değil, hadimiyiz. Halkın hizmetinde, halkın emrindeyiz. Bütün istediğimiz, halkın bize verdiği bu vazifeyi, halkın güvenine, teveccühüne layık olacak bir şekilde ifa etmekten ibarettir !» diyerek, hukuk devleti rejimi kuracaklarını, kimsenin kılına dokunmayacaklarını söylemektedir. Tekin Erer ise, «Artık tekrar gelecek seçim günlerine kadar aşırı parti mücadelesini, ağız kavgalarını, iftira ve tezevir salgularını durdurmalıyız. Memleket hizmet bekliyor; iktidarda bulunanların gece gündüz millet yolunda çalışmalarını istiyor; bunlara imkân verilmesini arzu ediyor. Milletin gerçek arzusu ve temayülü bu yolda olduğu gibi, her akıl ve mantık sahibinin ve milletin seven her ferдин düşünce tarzı bu yolda olmalıdır.» demektedir.

ZAFER'in başyazısında, AP. nin zaferinin, gerçek demokrasinin kurulması arzusunun bir neticesi olduğu ifade edilerek, «AP. nin zaferinde her parti için her aydın için alınacak çok dersler vardır. Türk milleti kendi dâvalarının ne yollarda çözülmesini istediğini yeni bir medeni örnekle göstermiştir. Bu büyük milleti zorlamaya değil, onu anlamaya çalışalım; Vatanın selâmeti bundadır.» denilmektedir.

YENİ İSTANBUL'un başyazısında, AP. nin seçimi kazanması ortanın sağının başarısı, CHP. nin kaybetmesi ise ortanın solu-nun hezimetini olarak nitelendirilmekte ve bunun manasının da: «Bilhassa AP. endamına güvenerek değil, destekleneceğini bildiği fikirler ve teklifler öne sürerek, apaçık bir program ortaya koyarak seçime girmiştir. Seçim sisteminden başlayarak plânlama, devletçilik ve hususi teşebbüs, toprak reformu, petrol, dış ticaret, beynelmil münasebetler vs. mevzularında AP. nin görüş ve teklifleri millet çoğunluğunun tasvibinden geçmiştir. Bu o demektir ki, bütün bu mevzularda CHP. nin ve sol cephenin düşüncelerini, tasavvurlarını Türkiye'de ancak bir azınlık benimsemekte, çoğunluk ise şiddetle reddetmektedir. Şimdi Türkiye teşkil edilen bu umumi temayül istikametinde idare edilecektir.» denilmektedir.

ULUS'ta Bülent Ecevit, seçim neticeleri yenilgisinin yüreklerinde öncülük duygusu taşıyanlara yeni bir güç katacağını, sahip olunan inançlar uğruna mücadeleden yılmamak gerekeceğini ifade ederek, «Doğru bildiğinin yanlışlığını anlayınca, doğru bildiğinden dönmek dürüstlüğün gereğidir. Ama, sırf, insanların çoğunluğu tutmuyor, inanmıyor diye, kendi inancından dönmek... İnsanların çoğunluğu kendilerini esenliğe çıkaracak, topluları yüceltecek düşüncelere karşı direnmiyor diye, o düşünceleri bir yana atmamak... Doğru söyleyeni dokuz köyden kovuyorlar diye, dokuz köyden umut kesip, dokuz köye küsüp, bir onuncuyu aramak... Böyle davranmak davranışların en rahatı, en kolayıdır. Ama öncüler, devrimciler, ülkücüler, yüreklerinde insanlığa karşı

(Devamı iç sayfada)

BİR SEÇİM SONUCUNUN NEDENLERİ

FORUM

FIKİR MEYDANIDIR

ONBEŞ GÜNLÜK TARAFSIZ SIYASET İNŞAAT KÜLTÜR DERGİSİ

BU SAYIDA :

Başımızda Onbeş Gün

BAŞYAZI

Bir Seçim Sonucunun Nedenleri

ONBEŞ GÜNÜN NOTLARI :

Seçimleri Geride Bıraktık
Enflasyon ve Yeni İktidar
Tek Dersten Kalanlar
Nüfus Sayımı
Toplu İş Sözleşmesi Yapma Yetkisi ve
Yargıtay Kararları

İNCELEMELER :

Üniversite Muntariyeti ve Yeni Gelişmeler
Cahit TALAB
Anayasa Cephesi
Mehmet SEYDA
Batı Almanyada Partiler
Tanju ÜNER

NE DİYOLAR?

Pakistan'da Aile Planlaması

OKURLARIN FORUMU :

Turizm Bakanlığının Dikkatine (S. U.)
Dinlenme Mahalleri Sınır Bozucu
Yerler Haline Geliyor. (A. E.)

KÜLTÜR VE SANAT :

Bu Mevsimin Oyunları
Metin AND
Bibliyografya :
Der. : S. N. ÖZERDİM

Adalet Partisi en iyimser tahminlerin de üstüne çıkacak Millet Meclisinde yalnız başına çoğunluk sağlayan bir millet vekili sayısı ile iktidara gelmiş bulunuyor. Bu başarı, nisbi temsil sistemi içinde değerlendirilmesi güç bir hâdisedir. Binaenaleyh sosyoloji, halk psikolojisi ve siyaset bilimleri ile ilgilenen ve uğraşmakta olan herkes 10 Ekim 1965 seçimlerinin üzerinde ciddi bir şekilde durmak ihtiyacını duyacak, görünen ve görünmeyen ne gibi faktörlerin böyle bir sonucun hasıl olmasında rol oynadığını araştırmaya yönelecektir.

Şüphesiz bugün için bu sonucu değerlendirmek oldukça güçtür ve ister istemez bazı tahminlere gitmek zarureti vardır. Halkın yüzde 56 ya varan çoğunluğu ne için Adalet Partisine oy vermiş ve önümüzdeki dört yıllık iktidarı bu partiye emanet etmeyi tercih etmiştir? Durumu muhtelif yönlerden mütalâa ettiğimiz takdirde olumlu sonuçlara varmamız mümkün değildir.

Adalet Partisi geniş halk kitlelerine ne vadetmiştir? Seçim beyannamesinde ortanın sağında bir parti olduğu ve liberal bir iktisadi doktrini benimsemiş bulunduğu görülen bu parti, halkın, özellikle fakir, iktisaden zayıf kitlelerin yararına olarak hemen hiçbir esası ve köklü taahhüde girmemiş ve refahın yayılmasını liberal sistemin kurallarına, ileri memleketlerde tesirli bir vasıta olarak kullanılabilecek müesseselere bırakmıştır. Reformları, özellikle toprak reformunu reddetmiş, petrolün devletleştirilmesini kabul etmemiş, sosyal adalet ve sosyal güvenlik konularında yuvarlak düşünceier ifade eylemekten ileri gidememiştir. Adalet Partisi seçim beyannamesi içinde, plânlı Kalkınma geniş ölçüde manasını kaybetmiştir. Gene azımsanmayacak bir kısmının A. P. ye oy verdiği anlaşılabilir işçiler için toplu pazarlık sisteminin getirmesi mümkün bazı salâhlarla yetinileceği ifade olunmuş, fakat teşkilatlanmamış ve bilhassa tarım sektöründe çalışmakta olan işçiler ve topraksız insanlar üye-

rinde hemen hemen hiç durulmamıştır.

Bütün bunların yanında Adalet Partisinin listelerinde yer alan insanlara baktığımız zaman ne görmekteyiz? Gördüğümüz iç açıcı ve geleceğe itimatla bakmaktan ziyade düşündürücü bir nitelik taşımaktadır. Adalet Partisinin listelerinde zayıf adaylar yer almıştır. Devlet ve idare hayatında tecrübe ve bilgi sahibi olmayan, eğitim seviyeleri oldukça düşük, bir çoğu oportünist ve halkın bazı zaafalarını iyi bilen insanlar bu listelerde önemli yerler ve yer-künler işgal etmişlerdir. Binaenaleyh bu vasıftaki insanlar Millet Meclisinde ve muhtemel olarak hükümet içinde yer alacaklardır. Böyle bir durumda memleketin işlerinin iyi idare olunmasını beklemek ve geri kalmışlığımızı telâfi etmek için kaybedilen zamanların geride bırakılacağını, mesafelerin süratle kapatılabileceğini ummak büyük bir iyimserlik olur.

Adalet Partisinin lider kadrosuna baktığımız zaman da aynı hayal kırıklığı ile karşılaşmamız mümkündür. Bu partinin başkanı, başkanlık mesuliyetini aldığındanberi her hangi bir üstün vasıf göstermemiştir. Devlet idaresindeki üç beş yıllık genel müdürlüğü dışında herhangi bir Devlet sorumluluğu yüklenmemiştir. Serbest olarak çalıştığı devrede toplum hayatı ile meşgul olmadığı için kültür bakımından bazı ilerlemelere ulaştığı da iddia olunmaz. Sekiz aylık iktidar devresinde göz doyuramamıştır. Yuvarlak lâflar etmekten ileri gidememiş ve bazan diplomatik lisanında kendisine söylenenleri anlamamıştır. Adalet Partisinin diğer liderleri ise daha üstün ve başka bir nitelik arzettekendirler.

Şu halde Adalet Partisinin bu büyük başarısının sebepleri ne olabilir? İster istemez bu başarıyı bir takım menfi faktörlerin ışığı altında ele almak ve değerlendirmek gerekmektedir. Her zaman olduğu gibi cehalet ve din faktörleri geniş ölçüde Adalet Partisi lehine işlemiştir. Her zaman söylendiği gibi demokrasi eğitim seviyesi yüksek toplumlarda iyi

bir şekilde işlemekte ve halkın gerçek iradesini yansıtmaktadır. Türkiye'de okuma yazma oranı okul çağında bulunan insanlarda yalnız yüzde 40'dır. Bu demektir ki çocukların dışında kalan ve oy kullanma hakkına malik bulunan insanların yüzde 60'ı okuma yazma bilmemektedir. Bu düşük oran demokrasinin işlemesinde şaşkıncı sonuçlar vermektedir. Cehaletin yanında halkın bilgisizliğini ve dini zaafını istismar da geniş ölçüde rol oynamıştır. Bir çok yerlerde dini taassup Adalet Partisi tarafından maharetle rakipleri aleyhine kullanılmıştır.

Bütün bunların yanında C. P. H. bazı hatalar işlemiştir. Donmuş denilen C. H. P. oylarından bir kısmı dahi A. P. ye kaymıştır. Bunun başlıca sebebi Kanaatimize göre «Ortanın solu» sloganı içinde yatmaktadır. C. H. P. yıllardan beri, iktisadi ve sosyal politikası ile zaten Ortanın solunda bulunmakta idi. Fakat hiç bir zaruret yok iken seçimler münasebetile bunun ilân olunması Adalet Partisi tarafından çok geniş bir şekilde istismar olunmuş, dış politikadaki mantıklı ve makûl gelişme hareketi ortanın solu ile birleştirilmiş ve C. H. P. bir çok yerlerde dinsiz, komünist, mülkiyet düşmanı, aile anlayışı gevşek ve Rusya sempatzanı ilân olunmuştur. Bu propaganda cehalet nezdinde tutmuştur. Bu sebepten ötürü küçük partilerin oyları ile birlikte C. H. P. nin donmuş oylarının bir kısmı da Adalet Partisine Kaymış ve beklenmeyen bugünkü netice hasıl olmuştur. Öyle anlaşılıyor ki C. H. P. nin sol kanadı hesaplarını yanlış yapmış ve Sayın İnönü'ye bu yanlış hesaplara kanmıştır. Ortanın solu deyiminin manasını halk iyi anlamadığından, belli bir eğitim seviyesine ulaşmamış insanlara bunu anlatmakta Kolaylıkla mümkün olmadığından Adalet Partisinin ters yöndeki sloganları geniş ölçüde tutmuştur. Bunun sonunda da C. H. P. nin bir Kısım oyları da A. P. kaymıştır.

Şüphesiz Adalet Partisinin başarısında başka faktörlerde derece derece rol oynamıştır. Kır at işareti Demokrat Partiyi adeta ihya etmiştir. Yassıda mahkûmlarının yakın uzak akrabalarının A.P. listelerinde yer almaları intikamcı bir kitleyi daha fazla harekete geçirmiştir. Koalisyonuz hükümet sloganı tutmuştur.

Sekiz aydanberi hükümette olmak A. P. ye bazı avantajlar sağlamıştır. Toprak reformunun ve Petrolün Devletleştirilmesinin zamanının da ele alınmamış olması C.H.P. nin bu konudaki samimiyetinde tereddütler uyandırmıştır. C.H.P. de de listeler iyi tanzim olunmamıştır. Tutulmayan kimseler liste başlarında yer almış ve bölücü akımlara kulak verilmiştir. Diğer taraftan C.H.P. dar ve egoist düşüncelerin tesiri ile hâlâ halka açılmamış, kadrosunu ve teşkilâtını yenileyememiştir.

Fakat olan olmuş ve milli irade tecelli etmiş bulunuyor. Şimdi geleceğe bakmak mecburiyetindeyiz. **Bundan sonrası** devrenin karakteri Adalet Partisi'nin tutumuna ve basiretine bağlıdır. Kendilerinin de beklemedikleri bir başarı başları döndürür, düşüncesiz tasarruflara ve değişikliklere tevessül eder ve amme efkârının tepkilerine çarpacak yollara sapama eğilimi içine girerlerse herşey bozulabilir. Huzur meselesi yeniden ortaya çıkar ve

Türkiye gene buhranlı bir devreye sürüklenmiş olur. Şimdi Adalet Partisinin ilk işi geri kalmış memleketlere has olan bir durumu, politikayı hislerden uzak mütalâa etmesi ve iyi niyet ile akli selimi davranışlarına hakim kılmasıdır. Bolca lâfını ettiği «çileye paydos» savaşını kazanması için herşeyden önce akla, adalete ve özellikle sosyal adalete dayanan bir politika izlemesi lâzımdır. Geçmişten biraz ders almak ve faydalanmak Adalet Partisine pek çok şey kazandırabilir.

Halk Partisine gelince, o, başa, liderine lâıyk bir gövde olmaya çalışmalıdır. Bunu yapamadığı ve her şeyi liderinden beklemek itiyadını bırakmadığı takdirde ilerde daha da büyük yenilgelere uğrayabilir. C. H. P. nin durumu ayrı bir inceleme konusu olacak bir sosyolojik ve politik değer taşımaktadır. C.H.P. Atatürk'ün mirasçısı v İnönü'nün büyük değerini ve prestijini yiyip bitirmekten vaz geçerek halka açılmak ve halka inebilmeyi öğrenmelidir.

Onbeş Günün Notları

Seçimleri Geride Bıraktık

Geçirdiğimiz 10 Ekim Pazar günü 1965 yılı Milletvekili Genel Seçimlerini geride bırakmış bulunuyoruz. Seçim öncesi yapılan partiler arası propaganda çekişmelerinin oldukça sert geçmesine, çoğu zaman fikir ve doktrinler yerine şahıs ya da zümrelerin ele alınmasına ve karşılıklı ağır ithamlarda bulunulmuş olmasına rağmen seçimler sırasında halk kütleleri arasında yapılan tehlikeli büyük karışıklık ve çatışmalar olmamıştır.

Bununla birlikte 1965 seçimleri çeşitli yerlerde doğan değişik münferit olaylar sonucu (gazetelerin yazdığına göre) dört yurttaşımızın ölümüne yol açmıştır. Demokrasi, kültür ve geleneğine yabancı olan ve nüfusunun büyük bir kısmı okuma yazma bilmiyen geri kalmış bir ülke olarak yurdumuzda her seçim sırasında buna benzer olayların olageldiği gözönünde tutulacak olursa 1965 seçimlerinin oldukça sâkin ve seviyeli geçmiş olduğunu söylemek mümkündür.

Bunu özellikle seçimlerde yenilgiye uğrayan taraf olarak C.H.P. Genel Sekreteri Satır'ın «CHP her şeyden önce 1965 seçimlerinde seçmen vatandaşın nâdise çıkarmadan sükunetle oyunu kullanmasını memnuniyetle kaydeder» şeklindeki beyanı da teyid etmektedir.

Seçim sonucu bilindiği gibi AP nin

büyük bir başarısı ile sonuçlanmış ve bu başarı yalnız küçük partilerin daha da küçülmesiyle değil aynı zamanda CHP nin de büyük oy kayıplarıyla sağlanmıştır. AP. nin bu büyük başarısı parti çevreleri için bile bir sürpriz teşkil etmiştir.

1965 seçim sonuçlarının getirdiği burada kaydedilmesi gerekli yeniliklerden biri de Türk parlamentosuna ilk defa olarak sosyalist görüşlü bir partinin (TİP) girmiş olmasıdır.

1965 Milletvekili Genel Seçimlerinde önceki seçimlere göre en çok dikkati çeken taraf seçime katılma oranının ancak yüzde 60 gibi çok düşük bir rakam civarında kalmasıdır. Son yıllarda sık sık seçimlerin yapılmış olması ve belki de iki ana parti propagandalarıyla aynı şeylerin tekrar edilmiş olması seçimlere karşı ilgiyi azaltmış olabilir. Seçimlere katılmayanların daha çok büyük oy kaybına uğrayan CHP nin sempatzanı olan seçmenler olabileceği akla gelebilmekle birlikte henüz elimizde bunu teyid için bir tahlile elverişli rakamlar mevcut değildir. Öte yandan seçmen kütüklerinde bir çok yanlışlıklar (Çoğunlukla isim ve soyadlarında), bulunması sebebiyle bir çok seçmenler oylarını kullanamama durumunda kalmışlardır.

Daha önceki seçimlerde genellikle olduğunun aksine 1965 te seçimlerin hileli ya da hatalı yapıldığı yolunda her hangi bir iddia ileri sürülmemiştir. 1965 seçimlerinden dikkate değer kayıplarla çıkan CHP'nin Genel Başkanı Sayın İnönü bile seçimlerden sonra «Seçim kampanyası tam demokratik geçti demokrasinin temelleri sağlamdır» demiştir.

Çoğunluğu okuma yazma bilmiyen seçmenler için müşterek oy pusulalarının doğuracağı teknik güçlükler bu pusulaların iyi hazırlanmış olması ve özellikle iki büyük partinin amblemlerinin birbirlerinden kolaylıkla ayırt edilebilir şekilde olması sayesinde bir dereceye kadar giderilebilmiştir.

Enflasyon ve Yeni İktidar

Türkiye'nin yeniden ciddi bir enflasyonun eşliğinde olduğu seçimler sırasında yapılan tartışmaların ağırlık noktalarından birini teşkil ediyordu. D. P. T. ve Merkez Bankası yetkililerinin beyan ve raporları Türkiye'de bir süredir fiyatlarda önemli sayılabilecek artışların kaydedildiğini ve ciddi tedbirler alınmazsa bu artışların hızlanarak devam edeceğini ortaya koyuyordu.

İhtiyatlı ve dengeli bir iktisat politikası takibini son yıllarda daima tercih etmiş olan CHP. seçim öncesi devrede bu konuyu ele alarak mevcut koalisyon hükümetini uyarmaya çalışmış, AP. ise durumu ve yapılan ikazları, seçim telaşı içinde, ciddiye almamak yolunu seçmiştir. Fakat şimdi şartlar değişmiştir; ve AP. hükümet etmenin bütün sorumluluğunu üzerine almak ve memleket meselelerine çözüm yolları bulmak durumuna gelmiştir. Artık, ne koalisyon ortaklarının «yön çizmesi» nden yakınmaya, ne de «vakit yok» bahanesiyle güçlükleri ileriye atmaya imkân var. Yeni iktidarın derhal ele alması gereken en önemli problemlerden birinin enflasyon konusunda olması gerekir.

Bu konuda, evvelâ mevcut durumun ne derecede ciddi olduğunu objektif bir şekilde tesbit ettirmek; ondan sonra da 1965 in son üç ayında ve özellikle 1966 da şartların Türkiye'yi ne nisbette enflasyona doğru iteceğini hesaplamak ve ona göre 1966 Programında, Devlet Bütçesinde ve para kredi politikasında gereken kararları zamanında ve cesaretle alıp, süratle uygulamak icab eder.

Basına intikal eden haberlerden anlaşıldığına göre durum kısaca şudur: 1965 Bütçesinde 1,5 milyar liralık bir açık vardır. 1966 Bütçesinde ise bu açık 2,5 milyar liraya çıkacaktır. Bu açıkların bir kısmı (tahminen 1 milyar lirası) devlet gelirlerinin ve özellikle vergilerin **Plân hedeflerinin** gerisinde kalmasından; diğer bir kısmı ise bundan önceki hükümetin «**plân dışı**» hareketlerinden ve sorumsuz karar ve davranışlarından ileri gelmektedir.

Türk ekonomisinin bugün içinde bulunduğu şartlar ve milletlerarası anlaşma-

larımız ne 1965 yılında ne de 1966 da bu çapta bir bütçe açığının Merkez Bankası kaynaklarına başvurarak kapatılmasına müsait bulunmaktadır. Dış taahhütlerimizi bir kenara itmeden ve şiddetli bir enflasyonu göze almadıkça bu yolu denemek söz konusu olamaz.

Binaenaleyh, geriye iki alternatif kalmaktadır. Ya devlet varidatını arttırıcı tedbirler almak, ya da bütçenin masraflarını kısmak, planın yatırım hedeflerinden ve % 7 gelişme hızından fedakârlık yapmak. Bu yollardan birincisi İktisadi Devlet Teşekküllerinin kaynaklarının artırılması (bu amaçla bazı mamullerin fiyatlarının yeniden gözden geçirilmesi) ve vergi gelirlerini arttırıcı tedbirlerin alınması demektir, ki böyle bir politika AP. nin şirin gözükme istediği «iş - adamları» grubunu tedirgin edeceği için kolay kolay taraftar bulamayacaktır. İkinci yol, bütçenin cari harcamalarını kısmak ne yatırımları azaltmaktır. Devlet personel kanununun çıktığı ve ilk uygulanacağı yıl, bütçenin cari harcamalarını kısmak imkânsız denecek kadar güçtür. İlk nazarda kolay gibi gözükken kamu yatırımlarının azaltılması ise bir taraftan plân hedeflerinin, çiğnenmesi ve % 7 den vazgeçilmesi anlamına gelecektir, bir taraftan da AP. nin iktidara gelirken dayandığı geniş halk kitlelerinin eğilimlerine aykırı düşecektir. «**Her kese iş, herkese refah**» sloganı ile iş başına gelen ve seçim nutuklarında her bölgede çeşitli fabrikaların, yolların ve su tesislerinin yapılmasını vadeden bir partinin, iktidara gelir gelmez bu tesislerin yapılmasını büsbütün imkânsızlaştıracak veya geciktirecek bir yatırım politikası izlemesi herhalde çok kolay olmayacaktır.

Bütçe açığının, bazılarının hayal ettiği şekilde, Amerikadan alınacak bol dış yardımlarla kapatılması ise bir «ham - hayalden ibarettir». İyi iktisat bilenler, Türkiye'nin durumunu ne yardım veren ülkelerin politikasını yakından izleyenler bu yoldan devlet bütçesi denkleştirmenin mümkün olmayacağını ve güçlüklerimizi yenmek için asıl gayretin kendimizden gelmesi gerektiğini bilirler. Yeni iktidarın iktisadi politika alanında ne derecede isabetli karar alabileceğini ne nisbette başarılı olabileceğini anlamak bakımından «enflasyonla mücadele» önemli bir test olacaktır.

Tek Dersten Kalanlar

Genel seçimler son onbeşgün içerisinde oyunu ilgilendiren büyük, küçük önemli önemsiz her çeşit sorunu gölgeleyiverdi. O arada, Türk Millî Eğitimini ve özellikle orta öğretimimizi ilgilendiren, birçok öğrenci ve velileri için hayati bir önem taşıyan «tek dersten kalan öğrenciler» sorunu da yeterli bir zemine oturmadan çözümleniverdi. Talim ve Terbiye Kurulu, Türkiye Öğretmen Dernekleri Federasyonu ve Millî Eğitim Bakanı Sayın Bilgehan arasında yerici bir nitelik taşıyan açık tartışmalar bu öğrencilerin bir defaya mahsus olmak üzere başarısız buldukları dersten yeniden sınava tabi tutulma-

ları şeklinde sayın Bakanın bulduğu formülle ön görülen çözümlenmeyi değiştirmeydi. Sadece geçen yıl tek dersten kalan öğrencileri kapsıyan bu karar gereğince, bir iki mahalli eğitim otoritesinin gazetelerde yer alan itirazı karşısında değişmiyerek, öğrenciler 11 Ekim 1965 günü sınava girdiler. Sınav sonuçları henüz bilinmediğinden, böyle bir çözümün on bini aşan öğrenci kütlesi için ne yönde bir değişiklik sağladığını şu anda kestirmek mümkün değildir.

Biraz da üzüntü ile gözleendiği gibi, Federasyon, Talim ve Terbiye Kurulu ve Bakan üçlüsü arasında yer alan açık tartışmalar bizce ikinci derecede önemi olan yetki ve sorumluluk düzleminin dışına çıkmamış ve meselenin esasına uzaktan da olsa değinilmemiştir. Gerçi seçimler arifesinde öğrenciler lehine bir karar alınması hususunda sayın Bilgehan'ın ısrarlı tutumunu politik bir yatırım olarak nitilemek mümkün ise de, orta öğretimimizdeki temel eğitim kusurlarıyla sıkı sıkıya ilintisi bulunan tek dersten kalanlar sorununa Talim ve Terbiye Kurulunun yaptığı gibi sırt çevirmek de olumlu bir tutum niteliğini taşıyor görünmemektedir. Çünkü 1952 yılından bu yana uygulama gelmekte olan borçlu sınıf geçme müessesesinin rasyonel ve olumlu bir çözüme bağlanamamış olmasının bu şekildeki bir sonuca bizi götüreceğini Talim ve Terbiye Kurulu bilmek ve gerekli tedbirleri almak durumundadır. Ama bu yapılmamış, orta öğretimdeki subjektif değerlendirme sisteminin ve ferdi farkları göz önünde bulundurmayan esneklik müfredatın noksanlarını giderici — kısmen de olsa — bir güven súpabı fonksiyonunu gören borçlu sınıf geçme müessesesinin bu Kurulda parlamenter bir yolla oya dayanarak işletilmemesi kararına varılmıştır. Daha önce, bazı istatistiksel bilgilerin tefsirine dayanılarak varılan borçlu sınıf geçme usulünün öğrencileri tembelliğe sevkettiği şeklindeki genel hükümün kurulun bu yönde karara varmasını etkilediği düşünülebilir. Ancak bu bilgilerin toplandığı Test ve Araştırma Bürosunda görevli bazı yetkililerin böyle bir tefsirin hatalı olabileceği şeklindeki görüşlerine bakılarak, meselenin hiç değilse çok taraflı bir bilimsel incelemeye tabi tutulmuş olmasını ve bu arada borçlu sınıf geçme sisteminin sebebini teşkil ettiğine yukarıda işaret ettiğimiz temel eğitim sorunlarının günümüzün modern eğitim anlayışına uyar bir şekilde çözümlenmiş olmasını beklemek herhalde gereksiz görülmeyecektir. Bu bakımdan, gümrüklerde biriken mallara ithal için uygulanan bir defaya mahsus muafiyet gibi, tek dersten kalanlar sorununun ikinci bir sınavla çözümlenmesi şeklindeki bir defaya mahsus muafiyetin önümüzdeki yıllarda da tekrarı ve kronik bir hal almasını önlemek için en yetkili kurul saydığımız Talim ve Terbiye Kurulunun gerekli çalışmaları yapıp eğitim düzenimizin oluşum yoluyla gelişimini sağlayacak uzun vadeli ve rasyonel çözümler getirmesini beklemek hepimizin hakkıdır.

Nüfus Sayımı

24 Ekim pazar günü nüfus sayımı var. 1927 den bu yana artık varlığına iyice alışılmış olan bir şeydir bu Ancak önmüzdeki sayımın eskilerinden ayrı bir özelliği ve önemi vardır. Türkiye, nüfus politikasını 1960 - 1965 devresinde değiştirmiştir. O zamana kadar yürürlükte olan nüfusu mümkün olan en büyük hızla artırmak politikası yerini 1950 den bu yana son derece yüksek olan artış hızını biraz yavaşlatmak politikasına bırakmıştır. Kalkınma Planındaki nüfus projeksiyonlarında yeni politikanın ancak 1965 den sonra etkili olabileceği vartayımı kabul edildiği için 1965 sayımı iki ayrı politikanın yürürlükte olduğu iki devre arasında bir sınır olarak önemlidir. Yeni nüfus politikası doğum hadlerini düşünmek ve nüfusun yaş birleşimini değiştirmekte gerçekten etkili olursa 1965 sayımı sonuçları gelecekte bir virengi noktası gibi sık sık kullanılacaktır.

Belki bu sayımın bir başka bakımından da ötekilerden farklı bir yönü vardır. Plânda 1985 yılına kadar Türkiye nüfusunda gelişmeleri, çeşitli varsayımlara göre, tahmin maksadı ile yapılmış projeksiyonlar vardır. Nüfus projeksiyonları ne kadar iyi bir şekilde yapılırsa yapılınsınlar mutlaka olaylarla doğrulanmazlar. Tahminler şu yada bu yönde, az ya da çok farkla gerçekleşebilir. Bu bakımdan bu nüfus sayımının vereceği sonuçlarla Plândaki 1965 projeksiyonlarını karşılaştırmak çok ilgi çekici olacaktır. Sayımdan sonra bu konunun sütunlarımızda yeniden yer alacağını umuyoruz. Ancak merak edebilecek okuyucularımız için sadece Plândaki 1965 tahminin 31 936 000 kişi olduğunu söyleyelim.

Toplu İş Sözleşmesi Yapma Yetkisi ve Yargıtay Kararları

Yargıtay 9. dairesi tarafından 17.6. 1965 tarihinde verilen bir kararda iş kolu esasına göre kurulmuş sendikaların işyeri seviyesinde toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili olmadıkları belirtilmişti. Aynı daire, 1.10.1965 tarihli bir başka kararında ise bunun aksi mütalâda bulunmuş, iş kolu esasına göre kurulmuş sendikaların işyeri seviyesinde de toplu iş sözleşmesi yapabileceklerini kabul etmiştir. Yargıtayın birbiriyle çelişme halinde bulunan bu iki karar arasında geçen zamanda hükümet işçi ve işveren çevrelerini geniş ölçüde işgal eden bir anlaşmazlık, kamu oyunun gözleri önüne serilmiştir.

Çalışma hayatımızı, topyekûn olarak, ilgilendiren bu kararlardan birincisi Türk - İş'e bağlı D. S. İ. Enerji ve Su İşleri sendikası ile Erzurum Doğu illeri DES. GIS sendikası arasında toplu iş sözleşmesi yapmayı yetkili olma konusunda belirlenen bir ihtilâf dolayısıyla verilmiştir. Bu karar ile yargıtay, iki sendikadan iş kolu esasına göre kurulmuş olan Türkiye D. S. İ. Enerji ve Su İşleri Sendikasının

D. S. İ. 8. Bölge Müdürlüğü ile işyeri seviyesinde toplu sözleşme yapmaya yetkili olduğuna dair Erzurum Bölge Çalışma Müdürlüğünün kararını bozmuştur. Bu karar çalışma hayatının bütün ölçüsünde önem kazandıran içinde yer alan şu mütalâalar olmuştur: «275 sayılı yasanın 7. maddesinin 1. fıkrası gereğince bu teşekkül ancak iş kolu esasına göre kurulmuş toplu iş sözleşmesi yapmak yetkisine sahip değildir. Aynı maddenin 2. fıkrasının emredici hükmü gereğince bu yetki, işyeri esasına göre kurulmuş işçi sendikalarına aittir.»

275 sayılı kanunun yargıtay tarafından bu şekilde tefsir edilmiş olması bazı iş verenlerin hemen harekete geçmesine sebep olmuş; Bunlar, bir taraftan, iş kolu esasına göre kurulmuş sendikaların işyeri seviyesinde yaptıkları sözleşmeleri hükümsüz sayarken, bir taraftan da aynı durumda olan sendikaların işyeri seviyesinde sözleşme yapma taleplerini olumlu karşılamışlardır.

İşçi teşekkülleri, özellikle Türk - İş ise bu kararla Türkiye'de sendikacılığın gelişimine sert bir engel konulmuş olduğunu, bu kararla Türkiye'de yapılmış toplu sözleşmelerin hükümsüz sayılacağını ve yeni toplu sözleşmeler yapılmasının geniş ölçüde imkânsızlaştığını iddia ederek yargıtayın 275 sayılı kanunu tefsirde hataya düştüğünü savunmuştur. Bu arada Çalışma Bakanı Türk - İş'in müracaatı üzerine yazılı mütalâada bulunmuş ve bahis konusu kararın tashihi talebinde bulunulacak olursa bakanlığın Türk - İş'i destekleyeceğini belirtmiştir. Fakat, seçimlere 10 gün kala Türk İş'e ulaşan bu yazılı mütalâa, her nasılsa bakanlığın özel kalem müdürlüğü kanalıyla çıkmıştır. Dolayısıyla, Çalışma Bakanlığını bağlayıcı resmî bir nitelik taşımamaktadır.

Gerçekten, iş kolu esasına göre kurulmuş bir sendikaların toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili olduğu iş kolunda işyeri ölçüsünde sözleşme yapmasını engelleyecek bir hüküm — eğer bütünü ile tefsire tabii tutulursa — 275 sayılı kanunda mevcut değildir. Ayrıca böyle bir kararın yol açacağı tatbikat sendikacılığı küçük birimlere ayıracağı için hem işçi sınıfının yararları hemde genel olarak çalışma hayatının düzeni bakımından mahzurludur.

Nitekim yargıtay da verdiği kararın yanlışlığını görmüş olacak ki sonradan verdiği bir kararla düzeltme yoluna gitmiştir.

Aynı dairenin bu konuda verdiği ikinci karar, Türkiye Şişe, Cam ve Kristal Sanayi İşçileri Sendikası ile ilgilidir. Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A. Ş. bu Sendika ile — iş kolu esasına göre kurulduğu için — işyeri ölçüsünde sözleşme yapmayı reddedince ortaya çıkan anlaşmazlık yargıtayca çözümlenmiştir. Yargıtay bu münasebelle verdiği kararda ise toplu iş sözleşmesi yapma yetkisiyle ilgili olarak şu mütalâada bulunmuştur.

«Esasen işkolu seviyesinde yapılan toplu iş sözleşmelerine o işkolu içindeki işyerlerinin özelliklerini kapsayan hükümlerin konulması çoğu kez mümkün olmaz. O halde, işkolu esasına göre bir top-

lu iş sözleşmesi yapıldıktan sonra diğer şartlar da gerçekleşirse o işkolundaki işyerlerinin özelliği ile ilgili bulunmak şartıyla o işyeri için toplu sözleşme yapılabileceği düşüncesine yer vermek gerekir»

Bu beyanı ile yargıtay 9. dairesi bu konudaki ilk mütalâasında hatalı olduğunu kabul etmekte ve onu düzeltmektedir. Böylelikle yargıtay bütün milli müesseselerimize örnek olması gereken bir işlemde bulunmuş olmaktadır. Diğer taraftan, demokratik bir baskı gurubu olan işçi teşekküllerinin uyarmalarına gereken değeri veren yargıtayın bu davranışı, içersinde işçi teşekküllerinin yeni haklara sahip olarak rol oynamaya başladığı, çalışma hayatımızın geleceği bakımından da ümit verici bir işaret sayılmalıdır.

YAYINLAR

ATATÜRK İÇİN DİYORLAR KI

(450 isim 1150 söz)

Derliyen : Selâhaddin ÇİLLER

Varlık Yayınları

(5 Lira)

★

SON KUŞLAR - MAHKEME KAPISI

Sait FAİK

(Bütün eserleri 11-12)

Varlık Yayınları

(6 Lira)

DÜNYAMIZIN HAYAT HİKAYESİ

(Yer kürenin meraklı fizik tarihi)

George GAMOW

Varlık Yayınları

(5 Lira)

★

ÖTEKİ (Roman)

Dostoyevski

Varlık Yayınları

(4 Lira)

İSABELLE (Roman)

André GIDE

Varlık Yayınları

(2 Lira)

★

DEV KAYALARI

Çocuk Hikâyeleri

Çev. : Kemal KAYA

Varlık Yayınları

(1 Lira)

ÇAY BİR

(Şiirler)

Tahir TOPRAK

(3 Lira)

İncelemeler

Üniversite Muhtariyeti ve Yeni Gelişmeler

Cahit TALAS

Son zamanlarda, üniversite muhtariyetine ve prestijine karşı açık belirtilerle ortaya çıkmış bulunan ve çeşitli çevrelerden gelen davranışlar ve tasarruflar üzerinde hassasiyetle durmak ve düşünmek gerekmektedir. 27 Mayıs ihtilâlinde önce, Koruması için çeşitli yollardan mücadele yapılmış olan ve 1961 Anayasası ile teminat altına alınmış bulunan üniversite muhtariyetine sahip çıkmakta tereddütler gösterilmesi ve ya olan olduktan sonra harekete geçmek gibi bir politikanın izlenmesi, üniversitenin geleceği bakımından endişeler ve arzu olunmayan sonuçlar doğurma istidadı içine girebilir.

Önümüzdeki seçimlerden sonra teşekkül edecek Millet Meclisinin sosyolojik yapısı, adayların menseleri, satha çıkabilmiş olan zihniyetleri, mesleki durumları ve düşünce tarzları bakımından geniş ölçüde ve gidenden de muhafazakâr bir meclis olarak teşekkül etmesi beklenmelidir. Böyle olunca, çok muhtemeldir ki Anayasanın 120 nci maddesinin getirmiş olduğu teminat hükümlerine rağmen, çeşitli ve dolaylı yollardan üniversitenin muhtariyetine ve prestijine gölge düşürme politikası, kapıları zorlamayı tecrübe edebilir. Binaenaleyh önümüzdeki aylardan sonra, üniversite organlarının muhtariyeti korumak durumları ile zaman zaman ve yeniden karşılaşmaları gayri mümkün değildir.

Endişe yaratan örnekler

Süresi sona eren Millet Meclisinin, hükümetlerin ve nihayet idarenin tasarruflarında, üniversite muhtariyetini ve ilmi bağımsızlığı zedeleyen ve ihlâl eden mahiyette olanları eksik değildir. Bunlardan en bariz bir ikisini belirtmekle yetineceğiz.

Şüphesiz, üniversitenin muhtariyetine hâle getiren en vahim bir tasarruf teşriî organın seçimlere gider ayak, alelacele çıkardığı ve meşrutiyettenberi gelişerek toplumun hukuki, sosyolojik ve siyasi yapısına ayarlanmış olan Devlet personeli rejimini kökünden değiştirmekte ve idarede bir reform yapma iddiasını taşımakta olan Devlet Memurları Kanununun mali hükümlerinin üniversiteye de teşmil edilmiş olmasıdır.

Bu teşmil ile Anayasanın 120 nci maddesinin üniversiteye sağlamış olduğu ilmi ve idari muhtariyet vahim bir şekilde ihlâl edilmiştir. Kanunu hazırlayanlar, üniversite öğretim üyeliğini «... görevlerin gerektirdiği niteliklere, mesleklere ve Devlet için taşıdığı değere göre sınıflara ayırmann...» gerçek anlamında mümkün olmadığını anlamamakta direnmektedirler. Üniversite öğretim üyeleri bakımından yapılması mümkün olmayan bir sınıflandırmayı konulan süre içinde üniversitenin, Devlet Personel Dairesine bildirmemesi halinde, bu sınıflandırmanın mezkûr daire tarafından yapılmaya teşebbüs olunmasının, Anayasanın 120 nci maddesinin üniversiteye tanıdığı idarî ve ilmi muhtariyeti açık bir şekilde ihlâl etmekte olması umursanmamaktadır. Devlet Personel Dairesinin Başkanı, daha önce yapılan uyarılarda olduğu gibi, bu defaki teşebbüslerde de, yürürlükte bulunan bir kanunun uygulanmasının durdurulamıyacağı gibi basit bir hukukî bedahatın arkasına sığınarak üniversite muhtariyetini pek mühimsemediğini açık bir şekilde belli etmektedir.

Kanunda «Sınıf içersinde, görevin önem veya sorumluluğun artışı ile ayarlı yükselme adımı» şeklinde ta-

rif olunan derecenin, bir profesör, bir doçent veya öğretim görevlisine nasıl uygulanacağı iyice bilinmemektedir.

Devlet Memurları Kanununun, Üniversitenin pretijini ve haiz olması gereken özelliği diğer bir ihlâlde, Üniversite öğretim üyelerine ve yardımcılarına halen tanınmış olan asistanlık, doçentlik ve profesörlük tazmin anlamı kaldırması içinde görmekteyiz. Üniversite tazminatının değeri maddi olmaktan ziyade manevidir. Taşımakta olduğu anlam, toplumun üniversiteye ve üniversite mesleğine atfeylemekte olduğu özel önem içinde saklı bulunmaktadır. Hatırladığımız göre tazminat müessesesi ilk defa üniversite için ihdas edilmişti. Sonra hakimler, Danıştay ve Sayıştay mensupları da tazminat müessesesi içine alınmışlardı. Yeni Devlet Memurları Kanunu diğer hükümleri yanında üniversite öğretim üyelerinin tazminatlarını kaldırmaya teşebbüs etmekle de üniversitenin manevi değerine ve şahsiyetine ağır bir darbe indirmiştir.

Üniversite muhtariyetine, idari ve ilmi bağımsızlığına aykırı iki idari tasarrufu da sadece zikretmekle yetineceğiz. Bunlardan biri, Üniversite mensuplarının da yurt dışına muvakkat görevle çıkabilmeleri ve yurt dışında ilmi kongre, Konferans, seminer ve araştırmalara katılabilmeleri için Başbakanlıktan müsaade alınması usulünün hükümetçe karar altına alınmış bulunmasıdır. Böyle bir kararda üniversite çalışmalarında temel ilke olan ilmi bağımsızlık ve muhtariyete tamamiyle aykırıdır. Bu karar bir nevi idarî kontrol mahiyetini taşımaktadır. İkaz üzerine bu karardan dönülmüştür.

Aynı mahiyette diğer bir olay Siyasal Bilgiler Fakültesi ile Devlet İstatistik Enstitüsü arasında geçmiştir. Bu yılın başında Kozluda cereyan eden Kanunsuz bir grevin nedenlerini araştırmak üzere Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Enstitüsünün sevk ve idaresi altında bir araştırma ve anket yapılmıştır. Devlet İstatistik Enstitüsü, Anayasanın 120 nci maddesini adeta unutarak Kendi Kuruluş Kanununun bir maddesine dayanmış ve anlaşılması güç bir zihniyetin tezahürü olarak araştırmanın sonuçlandırılabilmesi için adeta kendisinden bir ön müsaadenin alınması gibi Kabulü gayri mümkün ve

en azından hatalı diye vasıflandırılması gereken bir görüşü Fakülteye duyurmuştur.

Zor bir meslek.

Üniversite öğretim üyeliği zor bir meslektir. Çeşitli nitelikleri bir araya getirmeyi talep etmektedir. Her şeyden önce devamlı ve yorucu bir zihni çalışmayı zaruri kılar. Her öğretim üyesi kendi alanındaki süratli değişmelere ve yeniliklere derhal ayak uydurmazsa eskir. Araştırmayan, Kendi Kendisini yenilemeyen, her yıl öğrencinin karşısına aynı bahislerle ve tekrarlarla çıkan öğretim üyeliği artık tarihe karışmıştır.

Üniversite öğretim üyesi, bir imtihan sonunda asistan olarak mesleğe girerken evvelâ bir yabancı dili bilme talebi ile karşı karşıyadır. Birkaç yıl süren çetin bir çalışmadan sonra bulunduğu bilim dalından imtihan geçerek ve bir tez hazırlayarak doktor payesini kazanmak mecburiyetindedir. Bundan sonra doçent olabilmesi için enaz dört yıl çalışarak bir doçentlik tezi hazırlar ve mensup olduğu bilim kolundan derinliğine bir imtihana tabi tutulur. Bu imtihanlarda her zaman başarıya ulaşmak mümkün olmayabilir. Başarıya ulaşanlar doçent olurlar. Profesör olmak için enaz beş yıl eylemlilik doçent olarak çalışmak, ilmi yayınlar yapmak ve nihayet bir profesörlük tezi hazırlamış olmak lâzımdır. Ayrıca ikinci bir yabancı dil imtihanını da başarı ile sonuçlandırmak gerekir.

Görülüyor ki halen hiçbir meslekte bu derece zor ve uzun yıllardan geçen bir kariyer mevcut değildir. Böyle olduğu halde şu veya bu kanunla üniversitenin gelişmesine engel olmak ve üniversite kariyerine rağbeti azaltacak dar bir görüşü benimsemek anlaşılması güçbir zihniyetin ifadesidir.

Nüfusuna nazaran Türkiye, daha bir çok üniversitelere şiddetle ihtiyaç duymaktadır. Mevcut üniversiteler bu ihtiyacı karşılamak bakımından fiziki imkânlarının hudutlarını aşmışlardır. Atatürk Üniversitesi ve Ege Üniversitesi öğretim üyesi yetersizliğinden ötürü umulan ölçülerde gelişmemektedirler. Trabzon'da açılan Teknik Üniversitesinin akibetinin de bu zihniyet içinde daha da vahim olması beklenebilir. Bugünkü şart ve imkânlarla kabiliyetli genç-

leri üniversite kariyer ile ilgilendirmek mümkün değildir. Vasat Kabiliyet ve zekâlardan teşekkül edecek bir öğretim kadrosu ile her sahada ki ilmi araştırma ve çalışmaları yürütebilmek ve Türkiye'nin de, ilmi olan bir memleket haline gelmesine yolları açabilmek hiç bir zaman gerçekleştirilemez.

Sonuç.

Eğer, Üniversiteler bakımından, belirtileri şimdi gün ışığına çıkmış bulunan zihniyet gelişir ve devam ederse, üniversitelerin 1930 yıllarının Darülfununun statik ve bir dereceye kadar skolastik karakterine dönmesi kaçınılmaz mümkün olmayan bir akibet olur.

Gelişme halindeki memleketlerin karşılaştıkları güçlüklerin başında, çoğu zaman, sermaye kıtlığından ziyade, gerekli kalifikasyonlara malik

beşeri sermayenin kifayetsizliği veya mevcut beşeri sermayenin rasyonel olmıyan bir şekilde kullanılması ve israf olunması hâdisesi gelmektedir. Türkiye bu son iki durumdan da muztarıptır. Yavaş gelişmesinin sebeplerinden biri de bu sebepler içinde saklıdır. Binaenaleyh Memleketimizin gelişmesi bakımından, üzerinde önemle durulması gereken bir tedbir, üniversitelerin imkânlarını ve özellikle öğretim üyesi yönünde zenginliklerini ve niteliklerini arttırmak etrafında toplanabilir. Aksi takdirde sermayeye yeteri kadar malik olsakta kuracağımız her türlü tesis, kapasitesinin altında ve verimsiz bir şekilde çalışmak durumunda kalır. Öyle anlaşılıyor ki bir kısım çevreler nezdinde üniversite ile yüksek okul birbirine karıştırılmaktadır. Bu, bir memleketin geleceği bakımından tehlikeli bir anlayıştır.

Anayasa Cephesi

Mehmet SEYDA

— İnönü : «Anayasamız da solda» dedi. —

10 Ekim Milletvekili seçimleri üzerinde görüşlerimi açıklamak istiyorum. Bu yazının yazıldığı tarihte (8 Ekim) alınacak sonuçlar için bir kestiri yürütmek oldukça güç. 7 Ekim 1965 günlü Milliyete baktım, şöyle bir döküm yapmış : AP 200, CHP 171, CKMP 18, MP 19, TİP 25, YTP 16. Toplamı 450. Bu kestiriye bakılırsa, ulusal artık yöntemine göre, AP ve CHP den sonra yeni Meclise gelecek üçüncü parti TİP'tir. Gazete şunları diyor : «10 Ekim seçimlerinin sürpriz partisidir. İhtiyath bir tahmin bu partinin (yani TİP'in) 25 milletvekilliği kazanacağını göstermektedir. Ancak 40 veya daha fazla sandalye kazanması da söz konusudur.» — Bu yorumu Turhan Aytul yapmıştı. — Gene 7 Ekim 1965 günlü Cumhuriyet'te Ecvet Güresin «Manzara» adlı yazısında şunları açıklamıştı : «1965 seçimlerinin ilgi çekici iki partisiz şüphesiz TİP ve CKMP dir. Propagandaların başladığı sıralarda, Türkiye İşçi Partisi'nin kitlelere nüfuz edemeyeceği, özellikle aydın sınıfın dışına çıkamayacağı için güdük kalacağı kanaati hâkimdir. Oysa son bir ay içinde tahminler, olaylarla paralel olarak değiş-

vermiştir. Gerek açık hava, gerekse kapalı salon toplantılarında T. İ. P., acemiliklere rağmen, etkili bir parti olduğunu ve C. H. P. den çektiği aydın oylarından belki daha fazlasını A. P. den alabileceğini göstermiştir.»

Aynı günlü gazetenin birinci sayfasında, propaganda söylevleriyle ilgili olarak şöyle bir haber de yer alıyordu : «MASKELİ SUVARİ - Zonguldak, CHP. nin burada düzenlenen mitinginde İsmail Rüştü Aksal ile Bülent Ecevit konuşmuşlardır. Aksal ile Ecevit konuşmalarında AP. ye çatmışlardır. Bu arada Ecevit, AP. nin kır atını kastederek, «Bu atın üzerinde bir maskeli süvari var» demiştir. 8 Ekim 1965 günlü Akşam'ın «Ortanın solu» adlı yorumu ise şu satırlarla sona eriyordu : «... Seçim mücadelesi ortanın solunda ve sağında olan siyasi kadroları açıkça ortaya koymuştur. Bugün Türkiye bir Anayasa savaşı içindedir ve Anayasasının savunulması ise, ancak ortanın solundaki kuvvetlerin bir cephede birleşmesiyle mümkün olabilecektir. İnönü'nün son konuşmalarında, ortanın solundaki diğer kuvvetleri ağır şekilde suçlaması ise, fiili ile kavli arasında bir gelişme yaratmaktadır. Ortanın solunda bir Anayasa cephe-

sinin kurulmasına zemin hazırlamak. İnönü'nün en önemli tarihi görevlerinden biri olmak lâzımdır.»

Bundan başka, Akşam, seçim-toto'da son durumu 8 Ekim günü şöyle vermişti : AP 195, CHP 188, CKMP 15, MP 19, TİP 21, YTP 10, Bağımsız 2.

Bütün bunlardan bir sonuca gelmek istiyorum, Hürriyet gazetesi söz dışı, Türkiye'nin belli başlı gazetelelerinden üçü (Akşam, Milliyet ve Cumhuriyet) TİP'i desteklemekte, hiç değilse bu Partinin gelişimini sevgiyle izlemektedir. Anayasa da solda olduğuna göre, ortanın solu sloganıyla harekete geçen CHP ile TİP, yeni Mecliste bir «ANAYASA CEPHESİ» teşkil edebilirlerse, Türkiye'nin bugüne dek askıda kalmış birçok sorunları çözümlenme olanağına kavuşabilecektir. Seçim propagandası sırasında söylenmedik söz, yazılmadık şey kalmadı denebilir. Örneğin, TİP ise bir duvar kâğıdında şunları okudum : «Biri ortanın solunda - Biri Johnson'un kolunda.» Bu taş, CHP ile AP. ye idi. TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, İstanbul mitinginde, CHP yi, iktidarda iken sağ kanadını, muhalefette iken de sol kanadını açmakla, «sol muhalefet» le suçlamıştı.

Günün birinde aklımıza gelir diye yazıyorum; propagandalar ateşlenirken, bir tek AP., çoğunluk sistemini, öbür bütün partiler ise ulusal artık yöntemini (Milli bakiye sistemini) savundular. Bu konuda, 7 Ekim gecesi, Ekrem Alican radyoda çok güzel, ağırbaşlı ve inandırıcı bir konuşma yaptı. Ekrem Alican, bir devlet adamı olgunluğu ile, Sakarya açık hava toplantısında Türkeş'in konvoyu geçerken kamvoyu alkışlamış ve kendi partilerine de alkışlatmıştı. YTP, belki bir gün silinip gidecek bir Partidir, İnönü - Alican anlaşması her dönemde güç olmuştur. ama gönül, orta yol'da gitmeye kararlı Sayın Alican'dan, kurulacak bir «Anayasa Cephesi» ni desteklemesini bekliyor.

Bölükbaşı ömürdü. Aşağı yukarı hiçbir konuşmasını kaçırmadım. Çünkü bu zat, gerginleşen havada bir güldürü yaratıyor, insanları kolaylıkla güldürebiliyordu. Bu da onun başarısı oldu denebilir.

Eski albaylardan Türkeş, tutarsızlıklar örneği verdi. Bazan sosya-

list, bazan «neo-faşist» idi. «İlim - İman - Ahlâk - Nizam» sloganında, Avrupa'da modası geçip çürümüş olan faşizmin «yeni nizam» ından kolar var. Görüşüme göre, toplumuzda sınıf bilinci kökleştikçe, kapitalistler ve toprak ağaları kendilerine daha dinamik, daha dövüşken bir parti arar oldukça, AP. den çözülüp CKMP. ye geçmekte acele edecekler, dolayısıyla, CKMP daha da güçlenecektir.

1965 seçimlerinin önceki seçimlerden bir ayrımı da şu; AP ve MP gibi yuvarlak sözlerle oy koparma tutkusuna düşmüş partilerimiz yanında, renklerini belirtmekten çekinmeyen, açık ve kesin konuşan partilerimiz de oldu. Bu, demokrasimizin çocukluk çağından kurtulup, erginlik çağına girdiğini gösterir. Saldırıları öylesine güçlüydü ki, Süleyman Demirel de bir aralık, yabancı sermaye vurgunu olduğunu belirtmekten kaçınmadı. Petrolün ulusallaştırılmasına, ekonominin devletleştirilmesine, köklü bir toprak reformuna karşı çıkmasına bakarak, artık ona gene de «maskeli süvari» diyebilir miyiz bilmiyorum. Bir açıdan maskesi düşmüş, diyeceğini demiştir.

Bu arada albay Türkeş'in şu sözlerine parmak basmak da yerinde olacaktır. Gerede ve Bolu'da yaptığı konuşmalarda şöyle demiş : «Sosyalizm insanıyeti esas alan ve hiçbir sınıfın kanlı bir şekilde imhasını amaç olarak kabul etmeyen ve tek sınıfı yâni kol ırgatları sınıfının diktatörlüğünü de ön görmeyen bir sistemdir.» Ne kadar doğru! Sosyalizm gerçekten budur. 6 Ekim günlü Milliyet'de Aybarın da şu sözleri yer almıştı : «En yüksek sorumluluk mevkilerini işgal edenler bile (Demirel kastediliyordu) TİP'e karşı âdi iftirallara başvurmuşlardır. Başbakan Yardımcısı, yâni Anayasayı, kanunları uygulamakla görevli olan bir kimse, daha geçen gün Gaziantep'te halkı TİP'e karşı taşlı sopalı saldırılarda bulunmaya kışkırtmıştır. Türkiye'de toplumculuğun demokratik yoldan başarıya ulaşmasını sağlayacak şartlar mevcuttur. Yıllarca aldatılmış olan halkın, aldatıldığını farkedince gazabı müthiş olur. Bundan dolayı bizim bu baylara tavsiyemiz ve ihtarımız, sorumluluklarını bir an önce kavramaları ve Anayasaya saygılı olmalarıdır.»

Bu seçimlerde, kır at amblemi ile, AP. nin DP. mirascısı olduğunu anlamayan kalmamıştır herhalde. CHP. nin ortanın solunda bir yer alması ve TİP'in umulmayan gelişimi, bir zamanların «Her mahallede bir milyoner :» sloganına karşı halktan gelme bir tepkiden başka bir şey sayılmamalıdır. Her mahallede milyoner sayılmamalıdır, rayı böyle dösemektense, «Her mahallede, güven altında tok insanlar, mutlu evler...» sloganı, insanlardan sağduyu ve onur kalkmadıkça, bugün değilse yarın elbet gerçekleşecektir.

Geçenlerde bir dolmuş şoförüyle konuştum. «Oy'unu hangi partiye vereceksin ?» Sustu. Üsteledim ben. Çekinerek, «Bir arkadaş var, diyor ki, sen hele bu seçimlerde de Halk Partisine ver. Gelecek seçimlere kadar, bir zamanların Demokrat Partisi gibi bu İşçi Partisi de büyüyecek. O zaman da ona verirsin...» dedi. Yakınlarımdan bir elektrik mühendisi var. DP. zamanında müteahhitler yanında çalıştı. O partiyi tutardı. Şimdi oy'unu TİP'e verecektmiş. Bunlar, bir uyanışın habercisidir bence. Halk herkesin «milyoner» olamayacağını anladıkça, Anayasayı tam uygulayacak partilere doğru akacaktır. CHP. de Anayasacı bir parti olduğuna göre, Meclis'te kopacak tartışmalar Basın'a yansıkça, önümüzdeki dört yıllık dönemden epey şey bekleyebiliriz.

Sözü, 1 Ekim 1965 günlü Forum'un Başyazısına getireceğim. Forum, 27 Mayıs öncesine kadar olaylara yön veren, ilgiyle okunan dergiler arasındaydı. Sütunlarında gerçekten ilginç birçok sorunlar tartışıldı. Öncü çıkışlar yapıldı. 27 Mayıs'tan sonra kadrosunda birtakım kopmalar, ayrılmalar, çözümler oldu. Forum artık «orta yol» savucusu idi. Eskiden beri Forum okuyanlar orada «Kadroların Analizi» gibi yazılarının çıktığını, son yıllarda ise sanat ve kültürle ilgili yazılar yazdığını görmüş olacaktı. İki dost gibi, demek bağlıyız birbirimize. O benden kopamıyor, ben ondan kopamıyorum. Bu neden böyle oluyor ? Sanırım, onun halâ «fikir meydanı» oluşundan, sonuna dek katılmayacağı yazılara da sütunlarında yer ayırmasından oluyor. Başyazıyı hangi arkadaşımız yazmış bilmiyorum. Ama, bir yerine takıldım. «Milletvekili seçilmenin şartlarından biri yük-

sek tahsil olmalıdır. Bu demagojik tartışmalara yol açabilir. Fakat anti demokratik değildir» sözlerine ta-kıldım.

Yazı, «Yeni Meclise Doğru» yorumlar yaparken, işi ülkücü açıdan almış, gerçekçilikten, toplumsalcuktan uzakta durmuştur bence. Her ne kadar, «bu demagojik tartışmalara yol açabilir» deyip insanın sözünü ağzına tıkamak gibi bir eğilim göstermekteyse de, söylemeden, dokunmadan geçemeyeceğim : Türkiye'nin bu günkü ortamında Meclis'i yüksek tahsillilerle doldurmak istemek, bal gibi de antidemokratik bir istek olur. Türkiye'nin eğitim sistemi, bugün bütün halk çocuklarını eşit imkânlarla okutacak bir kıvama ne yazık ki ulaşamamış, ağızlarda sakız olan eğitim seferberliği bir türlü gerçekleşememiştir. Demek ki, fakir köylü ile işçinin, hattâ küçük esnafın çocuklarını yüksek okullara göndermeye güçleri yoktur. Okuyabilenler, ailece halleri vakitleri şöyle böyle iyi olanlardır. Tek parti döneminde, Halk Partisi bir aydınlar hegemonyası kurmuştu. Eğer biz halâ «geri kalmış ülke» ler arasındaysak, bunun sorumluluğu o aydın kişilerin üzerindedir. O süzme, o elenmiş grupun... Şunun bilinmesi iyi olacak : Aydın, hangi sınıftan gelirse, o sınıfı temsil eder. Çıkarlarını hangi sınıfa yaslandırmışsa, o sınıfın borusunu çalar. Demokrat Parti zamanında, toprak ağaları ile kompradorlara bağlı yeni bir aydınlar grubunun işleri ne hallerre getirdiklerini görmedik mi ? Sayın yazarın korkusu, belki de, merkez adaylarının azlaştığı son geçen Meclis'te, işi politikacılığa bağlamış, yurt sorunlarını kavramaktan ve çözümlenmekten çok uzak, lâf ebesi birçok kimsenin toplanmasından gelmektedir. 1961 - 1965 Meclisi, gerçekten de, yurt adına övünülecek bir Meclis olmamıştır. Özellikle AP. li kadro, DP. nin ikinci üçüncü sınıf insanlarıyla dolmuştur. Ama neyleyelim ki, demokrasiye inandıkça, bundan kaçınmayacağız. TIP'ten gelecek işçi ve köylü milletvekilleriyle AP. li milletvekilleri çatışacaklardır. Her ne olursa olsun, bunlar birer geçiştir. İlk Büyük Millet Meclisi, hacısı hocasıyla, okuma yazma oranı bakımından, daha sonraki Meclislerden elbette

düşüktü. Ama devrimci yasalar pekâlâ da çıktı o Meclisten. Sayın Başyazar, bizde bir de Senato bulunduğunu unutmamıştır gerçi, ama onun yetkilerinin genişletilmesini istememelidir.

1965 seçimleriyle kurulacak Yeni Meclis'in öncü, ilerici bir Meclis olmasını diliyoruz. Ondan sallantıda kalmış yurt sorunlarına acele çözüm yolları bekliyoruz. Türkiye'nin genel tablosu iç açıcı değil, ama büsbütün karanlık da değil. Şu önümüzdeki dört yıllık dönem, gerçek demokrasiye geçmenin sancıları duyulacak bir dönemdir. Yurtsever aydınlar böyle bir şeye zorlanmaktadırlar. Halk Partisi'nin orta yoldan kalkıp ortanın soluna geçmesi ne demektir ?

Artık petrol gerçeklerini öğrenmenizin zamanıdır.

«BİR DAMLA KAN
BİR DAMLA PETROL»

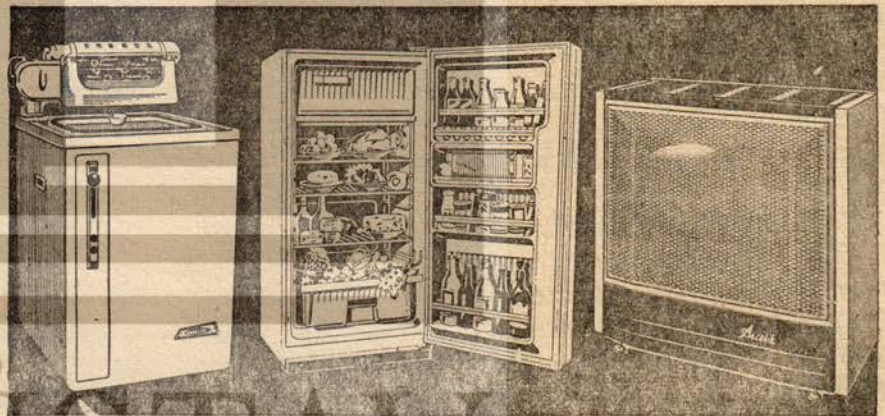
ZISCHKA, SEMYONOW, PERLO, AARONOVITCH ELLIOT, SUMMERKILL, BUCHANAN ve AKSOY Dünyada ve Türkiye'de Petrol için yapılan GİZLİ SAVAŞLAR'ın iç yüzünü anlatıyor.

KURUL YAYINEVİ

P.K. 126 Karaköy - İstanbul
BÜTÜN KİTAPÇILARDA

★

en üstün kalite
en uygun fiyat
gerçek garanti

ARÇELİK

SÜTLÜCE, KARAAĞAÇ CADDESİ 2-4, TEL.: 49 44 00

(Yeni Ajans 5839) - 390

Batı Almanya'da Partiler

Tanju ÜNER

Batı Almanya'daki genel seçimler geride kaldı. Üç büyük partide seçimlerden küçük değişikliklerle çıktılar. Bu partiler sırasıyla hristiyan demokrat parti, sosyal demokrat parti ve liberal demokrat partidir. Batı Almanyanın en güçlü partisi olan hristiyan demokrat partisi 1961 yılında liberallere kaybettikleri oyların çoğunu geriye aldı. Bu seçimlerden en zararlı çıkan parti liberal demokrat partisi olmuştur.

Hristiyan demokratların Batı Almanyanın siyasal yaşamındaki geçmişi çok yenidir. İkinci Dünya Savaşından sonra eski muhafazakâr partiler kişilerinin bir araya gelmesiyle kurulmuştur. Kurucuların arasında eski merkez partisi politikacıları önemli rol oynamışlardır. 1945 yılı yazında eski merkez partisi politikacılarından Andreas Hermes ve aynı düşünüşüde olan arkadaşları Hermesin Berlindeki evinde toplandılar. Bu toplantıda ilk kez hristiyan demokrat partisinin temeli atılmıştır. İlk toplantıyı yapanlar katolikler. Bir süre sonra protestanlarda onlara katıldı. Parti yalnız muhafazakârları değil liberalleride içine almaya başladı. Sovyetlerin partiye yaptığı devamlı baskı sonunda parti olduğu gibi batıya geçti.

Batıda Andreas Hermesin doğuda yaptığı çalışmalar etkisini göstermiş, oradada eski merkez partisi politikacılarından Leo Schwing bir kaç arkadaşıyla birlikte Köln'de küçük politik bir grup kurmuştu. Batı Almanya o süreler bir bütün devlet şeklinde olmadığından çeşitli bölgelerdeki hristiyan demokratlar birbirlerinden ayrı çalışıyorlardı. Bu 1950 yılına değin böyle süregelmiştir. 1949 yılında Adenauerin işgal kuvvetleri ve sanayicilerin desteğiyle başbakan olmasından sonra hristiyan parti grupları birleşerek Goslar kentinde hristiyan demokrat partiyi kurdular. -1950-. Yalnız Bayern bölgesindeki kardeş parti bu birliğe katılmadı. Bu parti bugünde Straussun başkanlığında büyük hristiyan demokrat partisiyle birlikte iktidardadır. Hristiyan demokrat partinin en kuvvetli kişisi ihtiyar Adenauerdir. Korkunç bir komünist ve sosyalist

düşmanı olarak tanınan bu eski politikacı dünya politikasının tüm çehresinin gündün güne değiştiğini görmek istememekte, özellikle dünya devletlerinin sulh içinde beraber yaşamaları şeklinin Sovyetler birliği tarafından diğer ulusların gözünü boyamak amacıyla ortaya atıldığına inanmaktadır. Adenauer uzun süre başbakanlıkta kaldıktan sonra partisinin dışındaki kuvvetlerin gittikçe artan baskısıyla yerini istemeye istemeye politik kuvvetini çok zayıf bulduğu Erharda bırakmıştır. Erhard savaş sonrası ortaya birdenbire çıkıp Almanyanın kalkınmasıyla birlikte geniş ün kazanan bir politikacıdır. Savaşın hemen sonunda Amerikan işgal kuvvetleri tarafından yeni kurulmaya başlanan Alman politik çarısında görevlendirilmiştir. Erhard iktisat müdürlüğüne getirildiği Amerikan işgal bölgesindeki başarısı onun safında bulunduğu hristiyan demokratların 1949 daki büyük zaferi kazanmasının sebeplerinden biri olmuştur. O süreden bu yana parti sürekli olarak iktidarda kalmıştır, yalnız 1961 yılında parlamentoda çoğunluğu kazanamayınca liberal demokratlarla bir koalisyona gitmeye mecbur olmuştur. Bayern'deki kardeş partinin başkanı olan Strauss hristiyan demokrat partinin en çok sesini duyuran kişisidir. Aşırı sağcı yöntemlere fazla ilgi göstermesi, Hitleri andıran tutumu Liberal bir dergi olan der Spiegel ile olan çekişmesi Straussu aydın kütlenin gözünden düşürmüştür.

Batı Almanya'daki ikinci büyük parti sosyal demokrat partisidir 1945 den sonra Almanyanın en büyük partisi olarak ortada kalan, çok büyük bir halk kütlesini arkasına alan bu parti hemen iktidara gelecekmiş gibi görünüyordu. İşgal kuvvetlerinin, özellikle Amerikalıların çeşitli oyunları ile seçimleri kazanması önlendiği gibi, ayrıca gene çeşitli oyunlar sonunda kuvvetinide yitirdi. Sosyal demokratların o sürelerdeki başkanı Schumacherdi. Schumacher özellikle dış politika üstünde duruyor, daha o süreler Almanyanın bölünmesinin ilerde ne şekil alabileceğini hesaplıyor, Doğu ve Batı Almanyanın bir-

leşmesi için çalışıyordu. Sosyal demokratlar Batı Almanya'da oynanan oyunları ilgiyle izliyorlar, içerdeki ve dışardaki kapitalistlerin el birliği ile yarattıkları hristiyan demokratlarla savaşıyorlardı. Sosyal demokrat partinin programı gerçek sosyalist bir programdı.

Batı Almanya'da işgal kuvveti olarak bulunan Amerikalılar sosyal demokrat partinin gelişmesini önlemek için ellerinden geleni yapmışlardır. Sosyal demokrat gazetelere Amerikan işgal bölgelerinde çıkma izni verilmemiştir. Sosyal demokratlar özellikle İngiliz bölgesinde kuvvetlidir. Bu güçlülük bu güne değin süregelmiştir. Eski İngiliz işgal bölgelerinde sosyal demokratlar bugünde hristiyan demokratları geride bırakmaktadır.

Schumacherin ölümünden sonra sosyal demokratlar bir süre eski tutumlarına bağlı kaldılar. Hristiyan demokratlarla yaptıkları mücadelede hristiyan demokratların Almanyanı kötüye götürecekleri tahminleri çıkmayınca sosyal demokratlar eski tutumlarını bırakmaya başladılar. Büyük üretim araçlarının devletleştirilmesi, planlı ekonomi, askerliğe karşılık gibi partinin ana hedefleri bir kenara bırakıldı. Bad Godesberg'de yapılan geniş toplantıda kabul edilen bir programla özel teşebbüse dayanan iktisadi sistem kabul edildi. Bad Godesberg'den bu yana sosyal demokratlar hristiyan demokratların izinden gitmeye başlamışlardır. Parti bugün kapitalist düzeni yenileştirmeyi, modernleştirmeyi kendine hedef edinmiştir. Bugün partinin genel başkanlığını Berlin belediye reisi Willy Brandt yapmaktadır. Willy Brandtın başkan seçilmesi partinin popüler, halk tarafından benimsenmiş bir başkana sahip olma isteğinden ileri gelmektedir. Parti savaş sonrası tarihinde hristiyan demokratlar gibi popüler kişiler çıkaramamıştır. Bunda doğal olarak basın yayın araçlarının daha çok hristiyan demokratların lehine çalışması rol oynamıştır. Partinin Willy Brandtan sonra gelen iki yetkilisi Herbert Wehner ve Fritz Erlerdir. Her ikisinde partinin başkan yardımcılığını yapmaktadırlar. Willy Brandtın bu seçimlerde başbakan adayı olması partiye sanıldığı gibi yararlı olmamıştır. Özellikle Güney Almanya halkı Brandtı bir yabancı

gibi görmekte, tutmamaktadır. Gelecek seçimlerde parti kendine yeni bir başbakan adayı aramak zorundadır. Bu adaylık için bugün ortada üç isim vardır. Bunlar Prof. Carlo Schmid, Herbert Wehner, Fritz Erlerdir. Gelecek günler kimin daha şanslı olduğunu ortaya koyacaktır.

Alman parlamentosuna girebilen üçüncü parti liberal demokrat partidir. Adındanda anlaşılacağı gibi par-

ti birtürlü kati bir beraberlik kuramamıştır. Savaş sonrası sosyal liberal bir tutumu olan parti sonraları büyük sanayicilerin itişisiyle milliyetçi liberal bir tutumu benimsemiştir. Partinin bugünkü başkanı Erich Mendedir, ikinci başkanlığı ise Thomas Dehler adındaki eski bir liberal yapmaktadır. Parti parlâmentoda bir denge unsuru olarak bulunmakta ve parlâmentonun sağ kanadında durmaktadır.

ramın tatbiki için gerekli Merkezî Teşkilât ve Eyaletler Teşkilâtı islah edilmiştir.

MEKANİZMA :

Sağlık Bakanlığında tam teşkilâtli bir Aile Plânlaması Müdürlüğü 1960 yılından beri faaliyette bulunmaktadır. Aile Plânlamasının sür'atle tatbiki için faaliyetler şimdi geçen yıl tâyin edilmiş bir Aile Plânlaması Müdürü tarafından idare ve koordine edilmektedir.

İkinci plânın dördüncü yılının sonuna doğru 1161'i Doğu Pakistan'da ve 1589'u Batı Pakistan'da olmak üzere 2750 Aile Plânlaması kliniği tesis edilmiştir. İlaveten 902 Doktor, 3224 yardımcı işçi ve 191 Temel Demokrat ve Birlik Konseyi Sekreteri aile plânlaması konusunda yetiştirilmiştir.

Araştırma ve eğitim gayesiyle Karaçi'de bir Aile Plânlaması Millî Enstitüsü kurulmuştur. Pakistan Aile Plânlaması Konseyi ve bu teşkilâta bağlı olarak Doğu ve Batı Pakistan Eyaletlerinde iki Aile Plânlaması Dairesi kurulmuştur.

Dacca, Chittagong, Rajshahi, Lahore ve Hyderabad'da Aile Plânlaması Araştırma Enstitüleri kurulmuştur. Nüfus istatistiği bilgisi, umumî istatistik bilgisi, annelik ve çocuk eğitimi alanlarında daha yüksek eğitim görmek üzere yedi kişi yabancı ülkelere gönderilmiştir.

Üçüncü plân programı geçmiş tecrübeler neticesi sağlanan bütün bilgiden faydalanacaktır. Halen Pakistan'ın iki kanadında (yani Doğu ve Batı Pakistan Eyaletlerinde) 15 çeşitli deneme projesi gelişme halindedir. Her proje meseleyi başka bir tarzda ele almakta, değişik personel ve değişik gebeliğe engel olma vasıtaları kullanılmaktadır.

Program en tesirli olduğu tecrübe ile sabit olan vasıtaları devamlı olarak kullanacaktır.

SAFHALAR :

Programın başlıca üç safhası olacaktır.

- 1 — Halkın eğitimi ve doğumu sınırlama hedefine sevk edilmesi.
- 2 — Gerekli araçların dağıtımı.
- 3 — Servis kolaylıklarının sağlanması.

Halkla doğrudan doğruya temasta bulunanlar başta olmak üzere bütün kamu sektörü ve özel sektör müesseselerinin imkânlarından faydalanılacaktır.

Aile Plânlaması bir programdan ziyade bir millî hareket halinde organize edilecek ve plânlanmış sınırlı aile anlayışı halka maledilecektir. Bütün halk için sadet ve refah sağlama Aile Plânlaması Kampanyasının nihai hedefidir.

Ne Diyorlar

Pakistan'da Aile Plânlaması

(DOĞUMUN TAHDİDİ)

Son yıllar zarfında ölüm yüzdesindeki azalmaya karşılık doğum yüzdesinde bir eksilme sağlanamamasının sonucu olarak nüfusun hızla artması Pakistan için korkunç bir problem haline almıştır.

Bağımsızlığın ilânından sonra geçen ilk on iki yıl zarfında Pakistan'ın sağladığı ekonomik kalkınma neticesinde elde edilen istihsal fazlası, korkunç bir hızla artan memleket nüfusu tarafından adeta yutarcasına istihlak edilmiş ve böylelikle istihsalde sağlanan büyük ölçüde artışa karşılık şahıs başına düşen millî gelirde çok cüz'î bir artış vuku bulmuştur.

HALİHAZIR DURUM :

Sadece ikinci plân devresinde, şahıs başına düşen millî gelirde bir miktar artış sağlanabilmiştir. Ölüm yüzdesindeki azalma ve doğum yüzdesindeki artış şimdiki nisbetleri muhafaza edecek olursa gelecekte nüfus daha büyük bir hızla da çoğalacak ve halkın hayat standardını yükseltme ve memleketi kalkındırma gayretlerini tersersiz bırakacaktır. Pakistan'ın halihazır nüfus artış nisbeti yüzde 2.6 olarak tahmin edilmektedir.

Yukarıda belirtilen sebepler karşısında nüfusun hızla artışı önlemek daha büyük bir ehemmiyet kazanmıştır, ve şimdiki hükümet bu konunun üzerine önemle eğilmiştir.

Başkan Muhammed Eyüb Han, Pakistan'ı (Temel ihtiyaçların herkes için sağlanabildiği müreffeh bir devlet) haline getirmek niyetindedir. Müteaddit defalar nüfus artışının mahzurlarını belirtmiş ve aile plânlamasının halka mal edilmesini ve teşvik edilmesini istemiştir.

Bu günkü durumu (tehlikeli ve memleket ekonomisi için yıkıcı) olarak vasıflandıran Eyüb Han, plâncıları (diğer bazı

projelerin aleyhine olsa da, nüfus artışı kontrol için savaşılmaya) ve bu konuda elerinden geleni yapmaya davet etmektedir.

Başkan, (bütün gayretlerimiz bu tehditkâr durumu kontrol etmeğe tevcih edilmiştir, ve eğer bu yapılmayacak olursa bir kaç yıl içinde toptan mahvolmayı ve kargaşalık içine düşmeyi arzu ediyoruz demektir) demmiştir.

Başkan seçim beyannamesinde halkın hayat standardında yapılacak olan islahatın nüfusun muvazenesiz bir şekilde artışı dolayısıyla tesirsiz kalmamasının sağlanması (konusunda taahhütte bulunmuştu.)

PROGRAM :

Başkanın talimatına uygun olarak hareket eden Plânlama Komisyonu, aile plânlaması için üçüncü beş yıllık plân devresi (1965-1970) esnasında 150 milyon Rupilik bir tahsisat ayırmış ve geniş bir program hazırlanmıştır. (Bir Rupi 189. Kr. tur). Bu program 1970 yılına kadar 20 milyon doğurgan çifti içine alacaktır.

Program çok önemli ve âcil bir idarî faaliyet olarak ele alınacaktır. İdarî mekanizmanın bütün kademeleri program hakkında gerekli malûmata sahip kılınacaktır.

Aile Plânlamasının önemi üzerinde ikinci plân devresi zarfında (1960-65) da durulmuş ve bu program için 35 milyon Rupilik bir tahsisat ayrılmıştır.

İkinci plân programı 1.200.000 aile için tatbik edilmiş ve ayrıca 1200 personelin eğitimini, araştırma kolaylıklarını ve halka bilgi vermeyi de içine almıştı. Ayrılan tahsisatın kullanılış şekli ve sağlanan sonuç pek başarılı olmamıştır. Fakat, prog-

Okurların Forumu

Turizm Bakanlığının Dikkatine

Bir okuyucumuzdan aldığımız yazıda şöyle denilmektedir :

«Turizm Bakanlığının turistler için tertip ettiği oteller listesinde yeni kurulan bir takım oteller henüz gözükmemekte. Buna karşılık bu listede, bir zamanlar belki bakım, servis ve konfor bakımından turistik sayılabilecek fakat şimdi oldukça köhneleşmiş bulunan ve müşterilerine üçüncü sınıf bir otelde olduğundan daha kötü ve acıip bir şekilde muamele eden oteller var.

Bunlardan biri de Sultanahmetteki PİYERLOTİ oteli. Son turizm mevsiminde Avrupadan üç yakın tanıdığım gelmişti. İki bayan bir erkek, kendilerine bu oteli tavsiye etmiştim. Sınırdaki, Turizm Bakanlığının Bürosu da kendilerine yardım etmiş, bu otelden telefonla yer ayırtmış. Turistler otele geldiklerinde ve odalarını sorduklarında otel idaresi biz böyle birşey duymadık, bize yer ayırtan falan olmadı demişler. Sonradan da size isterseniz yer verebiliriz diye lütfetmişler. Fakat bu defa üç kişiye birisini ayağı kırık bir divan üzerinde yatırmak kaydıyla iki kişilik bir oda vermişler. Odadan aldıkları ücret de 105 TL. sonradan tanıdıklarımın odalarında ziyaret ettiğimde odayı gördüm. Fiyat listesindeki fiyat kurşun kalemie yazılmıştı. Belki de gerçek fiyattı. Belki de başka bir odaya aitti, ya da gerçek fiyat değildi. Ama alınan para Turizm Bürosunun söylediğinden çok fazlaydı. Oda ise kırık koltuğu ile, kirli çarşafı, sümerbankta 21 liraya satılan ve kirlenmiş pikeleleri ile utanç verici idi. İşin garibi kendilerini ziyaret ettiğimde sabah saat 9.30 da ve hala banyoda ve lavabolarda su akıyordu. Birkaç defa suyun akmadığını söylemelerine ve hiç değilse bir kova su rica etmelerine rağmen aldıkları cevap hep, bütün İstanbulda su yok, bekleyin şimdi akan, olmuştur.

Bu durumdan şaşırılmış olan turistler perişan hallerini bana anlattılar. Aşağı otel idaresine telefon açtım durumu anlattıktan sonra hidrofona lütfen çalıştırılmasını, yoksa Turizm Bakanlığına ve Beledi-

yeye kendilerinin şikâyet edileceğini söylediğimde aldığım cevap «Palavra yapma» oldu. Birde üstelik şak diye telefonu kapadılar.

Dahası da var, sabah otele gelmezden önce, otel idaresine telefon edip turist dostlarımın otele gelip gelmediklerini sormuştum. Bana, bu isimlerde kimsenin otellerinde misafir olmadığımı, kendilerinin otele uğradıklarını fakat kalmadan tekrar ayrıldıklarını bildirdiler. Hiç not falan bırakmadılar dediğimde hayır hiç bir şey bırakmadılar cevabını aldım.

Düşündüm belki başka otele gitmişlerdir. Fakat Piyerloti oteline bir bilgi getirirler kanısıyla otele gitmeye ve orada beklemeye karar verdim. Çünkü bende başka bir şehirden dostlarımı görmek için İstanbul'a gitmiştim. Otelin önüne geldiğimde dostlarımın arabalarını gördüm. Hemen sevinçle içeri koşup kaldıkları odayı sordum. Bu defa, çok şükür zorluk göstermeden odalarını söylediler, sonradan öğrendim ki benim dostlarım için otele çektiğim telgraf da henüz kendilerine verilmemişti.

Bu gibi olaylar, ilgili kontrol mercilerine aksettirilmemiş ve onlar da turistlerin karşılaştıkları böyle kötü işlemlerden habersiz olabilirler. Fakat hiç değilse bu oteller temizsiz, ve çeşitli tesisatlarımız işleyip işlemedikleri bakımından da kontrol edilmiyor mu? Yoksa Turizm Bakanlığı ve diğer ilgililer bir defa bu otelleri tesbit ettikten sonra kış uykusuna yatıp gerisi kendiliğinden olur diye mi düşünüyor. İlgililerin dikkatini çekeriz.

(İsim ve adres mahfuzdur.)

Dinlenme Yerleri

Forum Yazı Kuruluna :

Ankara Türkiye'nin baş şehridir, Atatürk'ün bu yurda bıraktığı değerli miraslardan biridir. Ama orada yaşayanların karşılaştıkları soygunculuklara bu şehrin belediyesinin, sorumlularını gerekli dikkatle eğilmediklerinin örneklerine de hepimiz her gün rastlarız. Bu şehrin insanların günlük hayatı kurulumlarından kurtaracak tabiatın dinlendiriciliğine kavuşturacak sayılı bir kaç yer vardır, bunların hepsi Atatürk zamanında tesis edilmiştir, ondan sonra bu konuda gerçekleşmiş tek bir eser yoktur ve mevcutların ne halde olduğunu da şimdi ben bir misalle anlatmaya çalışacağım :

Bunlardan biri Çubuk Barajıdır kupkuru Ankara çevresinde dinlendirici olabilecek ağaçlık güzel bir yerdir orası. Ama ben oraya ne zaman gitti isem o güzelim tabiat manzarasıyla çelişme teşkil eden üzücü bir durumla karşılaşmışımdır.

Bir defasında yanımda yabancı bir misafir de vardı, orada Kaf dağı adındaki lokantada yemek yiyelim dedik, listede yazılı fiyatların iki misli para ödemek durumunda kaldık. Bu arada, listede fiyatı 2 lira olan meyveyı 7 liradan hesapladılar, sebebini sordum izahları anlaşılıyordu ama bir yolsuzluğun kurbanı olduğumuz açıktı. Anlaşılıyordu, çünkü portakalın en bol olduğu bir mevsimde yediğimiz portakalın turfanda meyva olduğunu iddia ettiler. Gene Çubuk Barajında Büyük Baraj Gazino, Restoran ve Pavyonu denilen bir yer vardır. Orada da başka bir defa gündüz atraksiyon ve müzik olmanın bir saatte tarifelelerine, göre yetmişbeş kuruş olduğunu anladığım sodayı, 2,5 liraya sattıklarını gördüm. Bu duruma itiraz edenlere karşı tepkileri de filmlerdeki gangesterleri hatırlatacak seviye ve tarzda idi.

Bütün bunlardan sonra, Atatürk'ün emanetleri olan, kır ortasında yarattığı güzel mahalleri birer batakhane haline getirilmiş olmasına göz yumanların dikkatini çekmenin zamanı geldiğini sanıyorum.

Saygılarımla

(İsim ve adres mahfuzdur.)

Forum'a Abone Olunuz

Abone Bulunuz

Kültür ve Sanat

bu mevsimin oyunları

«Uçurtmanın Zinciri»

Bir kaç yıl önce Adnan Benk eleştirilenlik yaptığı sıralarda bir eseri, yazarının fotoğrafıyla değerlendirmeye kalkmıştı. Bu fotoğraftaki yüzü hiç bir yaşantının üzerine bir iz, bir kırışıklık bırakmadığı dümdüz bir yüz olarak tanımlamıştı. Bunu okuduğumda adamakıllı öfkelenmişim. Öyle ya bir yazarın eseri fizyonomiyle değerlendirilebilir miydi? Buna karşın kendisini çok yakından tanıdığım ve oyun yazarlığına büyük yeteneği olduğuna gönülden inandığım Refik Erduran'ın her oyununa umut bağlayıp sonra her oyunundan aradığını bulamamanın kırıklığı içinden çıkınca bir de Adnan Benk'in yöntemine başvurmak aklıma geldi: Tek tek eserler yerine genel bir çözüm. Gerçekten aradığımı bulmuştum. Yakından tanıdığım yüzüne daha alıcı bir gözle baktım, unuttukça Milliyet gazetesindeki köşede her sabah başını çıkarışını seyrettim, aradığımı bulmuştum. Refik Erduran kendi yaşamının üzerinde hiç bir iz bırakmamasına titizleniyordu. Oyunlarında hiç bir özel yaşantısı, yaşamışlığının gücünde eserine yuvalanmıyordu. Onun yerine kuru bir mantık, yaptığı işi, çilesini çekmeden bir spor gibi benimseyen, her tuttuğunun kolaylıkla üstesinden geleceğine inanmanın büyük güvenini taşıyan, bu kibirli güvenle de her şeye yukardan bakan, bunun için yaratmak istediği kişilerle beraber olamayan, sözüm ona üstün bir varlık. Bunun için de oyunlarına bakınız kişilerinde can solüğünü duyamazsınız. (Bir Cengiz Han dışında); onlar durumları yaratacak yerde bir takım yapıntı durumlar içine itilmiş uydurma kişilerdir. Ya erkekliği öldürecek bir antiseksil buluşu, ya kendisini ölümsüz yapacak gökleri tirmalayan bir Anıt - Kabir, ya da tükenmiş insanoğlu türünün sağ kalan üzenle seçilmiş son üç temsilcisi gibi. Ancak bu oyunların bütün bu yapıntı kuruluşlarına rağmen sağlam, açık gedik bırakmayan bir yapıları vardı. Oysa bu mevsim Küçük Tiyatro'da başlayan «Uçurtmanın zinciri» adlı oyununda bu da yok. Bir Anadolu köyünden üstün zekâsıyla ayrılıp, uluslar arası bir bilgin, uzaya havalanan bir üstün insan olmaya varan bir köy delikanlısının serüveni. Eserde irilli ufaklı bir çok tema daha doğrusu ikilem var. İşte belli başlıları:

— Milyonlarca aç, çıplak insanı doyurup giydirmek mi, yoksa aynı parayla uzaya gitmek mi? Bu bugün dünya kamu oyunu derin derin düşündüren bir konu. Uzaya yollanmak bazen aç ve çıplaklara kendi zavallılıklarını bile unutturan yüceltici bir coşku olabilir.

Metin AND

— Türkiye gibi geri kalmış ülkelerde ülkenin geri kalmışlığına çözüm bulacak sıradan insanlar mı yetiştirmek, yoksa insanlık için çalışacak, ulusal sınırların dışına taşacak üstün uzmanlar, bilginler, sanatçılar mı? Bir bakıma gerçek mi yoksa fildişi kule mi? Yani ülkede geçerliliği olan su mühendisliği mi, yoksa hiç geçerliliği olmayan gök bilim uzmanı mı? Bu ülkemizde bile öğretim bakımından düşünürler arasında bir ikilem olmuştur. Herkesi ilkokulda mı okutalım yoksa bir avuç iyi yetişmiş uzman kişiler mi?

— Toprak kokusu, toprak özlemi diyebileceğimiz bir dürtü. Bu eskiden beri bir çok tiyatro oyununa konu olmuştur. Bizde bile yirmi yıl önce böyle oyunlar yazılırdı. Bugün Avrupa'da bu daha çok yirminci yüzyıl insanının yalnızlığını, yabancılığını göstermek için başvuruluyor. Çıktığı köyden, geldiği taşradan, yerleşmek istediği büyük kent arasındaki kararsızlık, bocalama.

Görülüyor yazar hep bunları çözüm-süz ikilemler gibi kuruyor. Sahi unuttuyordum bir de yazarın tiyatro göstermeliğine yazdığı bir ikilem var. Onun sözleriyle şöyle; «En inanmış idealistin bile ülküleri boş verip yalnız kendi için yaşamayı özlediği anlar olur. En ateşli âşık bazan bir kadın tutkunluğun ağında sıyrılıp kendi kendine yeterliğin özgürlüğüne kavuşmak ister. Başkalarıyla bağlantılı yaşama gereğinin yerçekimi, tam bağımsızlığa doğru havalanma özlemi ile çekişip durur her erkeğin ruhunda». Yazar oyununda bu ikilemi verdiğini söylüyorsa da eserinde bu hiç mi hiç yok? Belki yazar bunu kendi yaşamında öyle kuvvetli duymuş ki eserine koydum sanıyor. Gerçi bizim köylü delikanlının yanında sevdiği Kezban var, Kezban hep erkeği yükseldikçe ineklerini özleyip köyüne dönmek ister, sonunda her şeyi yüzüstü bırakıp dönerler de, Bu bakımdan oyun «kadının fendi, daha doğrusu kadın dırdırı, erkeği yendi» gibi bir durumu ele almış. Sonra oyunun kahramanı öyle yazarının dediği gibi ülkücü değil, her işe yapamazsın denilip de damarına basıldığı için inat uğruna yapar.

Peki ateşli âşık mı? Pek belli değil, ama sevdiği kadınla bir türlü evlenmeye yanaşmaz. Belki gene damarına basılrsa, «evlenemezsin, korkuyorsun» denilse inat için onu da yapacak. Gerçi yazarın sözünü ettiği konu oyunda yok, ama olsaydı gerçekten oyuna evrensel bir anlam verecekti. Yazar bunu bir ikilem, bir çekişme gi-

bi düşünüyor. Oysa tuhaf bir raslantı «Uçurtmanın Zinciri» ni gördüğüm günlerde (de) yayınları Nazım Hikmet'in bu mevsim İstanbul'da oynanacak «Ferhad ile Şirin» ini göndermişti. Onu okuyordum. «Ferhad ile Şirin» de bu konuyu ele almış ama bir ikilem, bir çekişme değil uyumlu bir birlik olarak. Bakınız yazarı ne diyor: «Mesele bir tek insana karşı duyulan aşkla, insanlığa, insanlığın hayrına karşı duyulan aşkın mücadelesi değil, bir vahdet teşkil etmeleri.»

İşte dediğim gibi yazar öylesine çeşitli konuları birbirine karıştırmış ki sonunda iş seyirci için arap saçına dönüyor, bu bunaltı içinde en ciddi konular bile ağırlıklarını yitirip birer şaka durumuna düşüyor seyircinin gözünde. Bu ikilemleri «inek mi, kartal mı» olmak diye dile getiren inekler korusu, çabuk, ivedi yararlılık mı, yoksa soyut bilim mi» ikilemini meydana getiren matematik semboller korusu, «donsuzlara don mu, yoksa uzaya roket mi» ikilemini dile getiren donsuzlar korusu da daha çok okul müsamerelerinin yavellerini andırıyor. Oyunda yer yer taşı geğiğine koyan güzel taşlamalar, hiciv örnekleri varsa da bu karışıklık içinde sili-nip yok oluyorlar. Hele uzaydaki serüven filmlerini andıran roket içindeki didişme çok uzun ve sıkıcı. Oyunda olumsuz çizilen Çuvaldız adında bir gazeteci var. Ama olumlu işler hep onun olumsuz sandığımız davranışlarından çıkıyor. Oyun yazarlığına yeteneği olan yazara da tiyatro eleştirmecileri etine çuvaldız saplaya saplaya doğru yolu gösterirse ne mutlu o «Çuvaldızlara.»

Yazarın ucunu kaçırdığı uçurtmanın zincirini neyse ki oyunun yönetmeni Asuman Korad yakalamış. Oyunun bütün kusurlarına, dağıklığına bir çeki düzen vererek seyredilir oyun durumuna getirmiş. Üstün zekâlı köylü çocuğu Ömer'de Bozkurt Kuruç inandırıcı ve sevimli, Sevgili-si Kezban'da Gülcan As ile gazeteci Çuvaldız da Savaş Başar da onu destekliyorlar. Dört değişik kişiliği canlandıran Ergun Uçucu da bunlar arasındaki ortak özellikleri tutup, ayrıntılarda değişik olmasını biliyor. Refik Eren dekorlarında, Hale Eren'in giysilerinde oyuna yakışır ilginç buluşlar buluyoruz. «Yatak Emine»

HİKÂYEYİ, romanı sahneye uyarlamasının çeşitli tuzakları vardır. Kaynağına denk güçte, güzellikte bir tiyatro eseri çıkarmak kolay kolay elde edilir sonuçlardan değil. Roman, kısa hikâyeye göre belki daha elverişlidir, çünkü orada kişilerin boyutları, özellikleri için oyun yazarına yeterince veri bulunur. Kısa hikâyeyi üç perdelik bir oyun yapacak uyarlayıcıya ölçekleri alabildiğine büyütme, olmayanı, eksikliği geğiği tamamlamak, açıklamak düşüyor, kısacası baştan aşağı yepyeni bir yaratış gerekiyor. Bu bakımdan Nazım Kurşunlu'nun Refik Halid'in yarım yüzyıl önce yazdığı «Yatak Emine» yi üç perdelik bir oyuna çevireceğim diye neye böyle zora girmiş diye kendi kendime sormadan edemedim. Nazım Kurşunlu anlaşılan çok sevmiş bu kısa hikâyeyi, onu bir tutku gibi beslemiş yıllarca içinde, bu sevgisi oyun yapmak için sanki bir borç olmuş.

Ama yeter mi bu? Yazar bu seçimiyle kırk yıl sonra da Anadolu'da aynı koşullar içinde bulunduğumuzu mu göstermek istemiş?

Üçüncü Tiyatro'da başlayan «Yatık Emine» aslında bu güçlükler göz önünde tutulunca başarısız değildir. Ne var ki, sahnelere bölünmesi kusurlu olmuş. Sahnelerin birbirlerine bağlantılarının iyi kurulamamış olması, bazı sahnelerin çok kısa, kesik oluşu, olaylar dizisinin akışını kesiyor, seyircinin ilgisini dağıtıyor. Belki Üçüncü Tiyatro yerine daha yetkin sahne kuruluşu olan bir tiyatrodaki bu bir bakıma sağlanırdı diyeceğim ama değil, kusur sahnelerin yazılışından geliyor. Bu kısa hikâyenin oyun yazarına birinci tuzağı, ikincisi kişileştirmede çıkıyor. Eksen kişi olan Yatık Emine'nin kişiliğini, onun kimliğini, duygularını, özelemlerini yeterince verememiş yazar. Oyuna kaynaklık eden hikâye de bu kadarcık, yazar da kaynağına sadık kalmış.

Nedir Yatık Emine? Uygunsuz diye bir kasabaya sürgün edilen bir kadının çirkin, acımasız, hoggörüsüz bir çevre içinde tek başına kalmışlığında, korkunç bir biçimde yok oluşuna değin çektiği ezinç. Dış görünüşlerinde saygın görünmeye çalışan bu çirkin çevrenin gerçek yüzü gösteriliyor. Erkekler içlerine düşen bu, zavallı kadına cinsi iştaha ile bakıyor. Kadınlar kendi yana itilmişliklerinin, ilgisizliklerinin acısını çıkaracak bir kurban, resmî görevliler işe başkentteki üstlerinin başlarına dolacağı, sırası savılacak bir angarya gözüyle bakarlar. Yatık Emine'ye. Bu dar, körukörüne inançlı, insanlıkları nasırlanmış, kadını yalnız cinsel bir av gibi gören çevrenin, içlerine düşen, yardım-sız, güçsüz yabancıya baskısı, aslında dramatik gerilim için biçilmiş kaftan. Ancak bu gerilimin etkili olabilmesi için yabancının istemsiz, kimliksiz bir yaralı kuş, yaşaması için gerekli bir somun ekmek için yalvaran, bir hayvan zavallılığı yerine, tüm insan boyutlarıyla tanıtılan bir tiyatro kişisi olması gerekirdi. Yukarıda da belirttiğim gibi kısa hikâyenin kaynaklığı buna yetmiyor. Tek başına kalmış kişinin çevreye direnci en umutsuz durumunda bile bir inançla, belirli bir sevgi, bir umut veya hayalin sıcaklığıyla desteklenmeliydi. Böylesine cadı kazanı kaynatılan çevreye ırk ayırımı, inanç ayırımı gibi belirli karşıtlıklar içinde kurulan gerilim çok daha dramatik bir güç kazanırdı. Yazar çevrenin kişilerini gerçi hep aynı katı yürekli hamurdan yoğurmuş, bununla beraber bir iki olumlu kişi de yok değil, Ancak bunlar da sakat, güçsüz kişiler. Yatık Emine'nin durumunu ancak benzeri durum kızkardeşinin başına gelince kavramaya başlayan jandarma çavuşu, köyün Emine gibi bir başka ezik yabancı dilekçe yazmanı İsmail garipliğinde, tutuklar evi gardiyan Hüsrev ve her söylenene anlar anlamaz baş eğer zabıta âmiri güçsüzlüklerinde ellerini uzatmak isterlerse de başaramazlar. Gerçi bütün bu kişilerin tümü ilginç kişilerdir ancak yazarın her birini derinliğine ele alacak vakti yoktur, eksen kahraman Yatık Emine gibi onlar da kabataslak çizilmişlerdir. Sonunda bir selâmin, bir gül-

ler yüzün, bir somun ekmeğin esirgendiği Yatık Emine ancak ölümün vereceği huzura kavuşur.

Oyunu sahneye koyan Nihat Aybars elindeki metne rağmen başarılı bir sahne düzeni getirmiş, ama yazarla işbirliği yapabileseydi Yatık Emine belki çok şey kazanacaktı. Yatık Emine'de Tülây Artuk denebilir ki, yazarın renklendiremediği, canlandıramadığı baş kişiyi yeniden yaratmış. Onun dimdik duran başını, sessizliğini, suskunluğunu, boyun eğişini, gururu içinde kerte kerte açıklıkla savaşmasına kadar ustaca bir oynayışla veriyor. Oyunda gerçekten iyi oynayışlar var. Akli eksik dilekçe yazmanı İsmail'de Tuğrul Çetiner, kasabanın yerlilerinden birini oynayan Turgut Okutman, zabıta âmirinde Aclân Sayılğan gibi Turgut Zaim'in dekor ve giysileri yedi renkleri vermesi bakımından başarılı, fakat oyunun teknik yürüyüşüne yardım olmuyor.

«KAHVEDE ŞENLİK»

Artık ayağı yere, gerçeklere basan 1965 Türkiye'sinde sahnede bir kadınla erkeğin baş-göz olma oyunu, sahnede iki saat durmadan kendi küçük hesaplarını ortaya dökmesi, bu yavelerde seyirci zaman zaman kendini bulabilse de, gene sıkıntı verici. Daha doğrusu bütün sermayesi bu kadarcık olan bir yazarın Türk seyircisinin karşısına günümüzde bununla çıkması büyük bir yüreklilik işi. Bunu olsa olsa bir şair yapabilirdi, nitekim Yeni Sahne'de başlayan «Kahvede Şenlik Var» oyununun yazarı Sabahattin Kudret Aksal da bir şair. Başgöz olma oyunu dedim, damatla gelinin en iyi giysileri için de, çağrılıların mutluluktan bir karış gülen yüzleriyle evlenme gününün ne cilâlı bir görünüşü varsa, bir de bugünün öncesi ve sonrası var. İlle de çöpü çalılacak bu birbirine yabancı iki kişinin kendilerinin veya onlar adına görücülerin, çöçatanların, arabulucuların yaptıklarını bir düşünün: Uzun burnu kısa, züğürtü paralı, öfkeliyi uysal gösteren yalan işlemeçiliği, sonra da bu yalan dünya üzerine oturtulmuş ömür süresi bir evlilik... Bu çirkin çıkar pazarlığını, bile bile alış veriş bir şair düzenleyince tatlı bir güldürü olabiliyor. Şair yazar kadınla erkeği bu pazarlıkta bir başlarına bırakmamış, bir şair temsilcisini onların içine katmış, Şair işe nerede karışacağını, nerede duracağını iyi biliyor. Durumda bir kımultusuzluk, bir durgunluk mu var, şiirin bir mısrama yerleştiriliverilen bir imge gibi bu çiftin belki yıllarca sonra da duyacakları bir ağız mızıkasının ezgisini hemen yerli yerine yerleştiriveriyor. Kadının gençliğinin bir gönül serüveni erkek de kara kuşuklar mı yaratıyor, hemen geçmişin o sahnesini bir sahne yönetmeni olup damat adayının gözü önünde şairce

yeniden kuruyor. Bütün bu yavelere, bu insan kadar eski bayat durumlara şairce kanat takıp onları uçuruyor. Ben bu türlü damışıklı dövüşüklü oyunları sevmediğim halde Sabahattin Kudret Aksal'ın bu hüner gösterisini beğenerek seyrettim. Göstermecî tiyatronun çığır laştırılmış, üslûplaştırılmış deyişle verilecek bu oyunun hareketleri, bir müzik gibi kurulmuş söyleşmeleri de böylesine çığırlandırılmış, üslûplaştırılmış olmalıydı. Melek Ökte'nin sahne düzeni bir bakıma bunu karşılıyor. Ama nedense oyuncularımız oynayışlarında hiç dans eder gibi oynayışın ustahına varamamışlardır. Carl Ebert'ten beri bu türlü oyunlara sakladıkları bir takım basmakalıp hareketleri bellemişlerdir. İster Yunan Tragedyası, ister Goldoni'nin güldürüleri olsun, durmadan onları tekrarlarlar. Bu bir yetişme, eğitim eksikliği. Bunun dışında şair garsonda Muammer Esi, erkekte Kerim Afşar, kadında Gülsün Kutluğ baştan sona canlı, cana yakın bir oynayış çıkarıyorlar. Seza Altındağ'ın dekor ve giysileri oyuna yaraşan bir anlayışta, fakat çizgi, renk, beğeni yoksulluğunda.

PARASIZ KİTAP VERİYORUZ

Dergimize, bir yıllık abone olan okuyucularımıza aşağıdaki kitaplardan birini parasız olarak veriyoruz.

İsteyenler 22 TL. ile birlikte beğendiği kitabın ismini göndererek hem bir yıllık Forum aboneliği hem de bir kitap sahibi olabilirler.

Kitapların değeri 5 liradır.

- ★ Gide Gide 3 - Fikret Otyam
- ★ 11 Çağdaş Besteci - İ. K. Mimaroglu
- ★ Troya'da Ölüm Vardı - Bilge Karasu
- ★ Bizans Tiyatrosu - Metin And
- ★ İngiliz Demokrasisine Bakışlar - Münici Kapanı
- ★ Partizan Radyo ve D. P. Muammer Aksoy
- ★ FL. Wrigth - Şevki Vanlı (İnsana dönüş)

Not : Eski abonelerimiz, aboneleri bittiğinde bir yıllık abonelerini yenilerlerken istedikleri kitap adreslerine postalanacaktır.

BASINIMIZDA ON BEŞ GÜN :

(Baş tarafı sayfa 2 de)

köklü bir sorumluluk duygusu ve sevgi taşıyanlar, bu rahatlığı, bu kolaylığı seçmezler. Hele - Çoğunluk benim yolu seçmiyor, öyleyse ben çoğunluğun yolunu seçeyim, demezler. Onlar, insanlığa, topluma, ulusa yararlı olabilmek uğrunda, gerekirse, yolların en gücünü, en engellisini seçerler.» diyerek, bu güç yolda başarı ile yürümenin CHP. nin ve CHP. lilerin görevi olduğunu yazmaktadır. Diğer bir sütunda Faik Suad, «Meseleler anlatılmadı mı ? Geniş ölçüde anlatıldı... Hepsi söylendi, hepsi yazıldı... Ve üstelik vatandaş, köylüsüyle kentlisiyle bütün meselelerle derinliğine ilgilendi. Anladığı için ilgilendi... Ve daha şirini, bu meseleleri anlatanlar kampanya boyunca vatandaşın gerçekten tasvibincede mazhar oldular... Peki ama. oylar ?» diye sorarak, «Halk çoğunluğunun çıkarlarını göz göre göre baltaladıkları, sayısız olaylarla, inkarı ve tevili imkânsız delillerle ispatlanmış olanlar, halk çoğunluğunun oylarıyla iktidara geldiler ! Halkın uyanışına, halkın sağduyusuna umut bağlayanlar ise yenilgiye uğradılar...» diye yazmaktadır.

AKŞAM'ın «Yorum» sütununda, «Yeni Meclisin kuruluşu kemiyet bakımından ne olursa olsun, üzerinde durulması gereken bir husus, Meclise giren kuvvetlerin niteliğidir. Muhafazakar kuvvetler bu seçimde de üstünlük sağlamışlar, ancak sosyal uyanış temsil eden kuvvetlerde Mecliste köprübaşı tutarak meşruiyet kazanmışlardır. Türkiye'nin geleceği üzerinde söz söylemek isteyenler bu gerçeği göz önünde tutarak seçim sonuçlarını tarihi gelişme açısından değerlendirmeli, tutumlarını ona göre tesbit etmelidirler» denilmektedir. Taş sütununda Çetin Altan ise, kendisinin demokrasiye saygısı olduğunu, AP. nin iktidara koalisyonuz olarak gelmesini açık yüreklilikle karşıladığını ifade ederek, «Ancak Türkiye'de küçümsenmeyecek bir uyanmışlar azınlığı bizim gibi düşünenlere de oy vermiştir.» demektedir, şimdiye kadar dün-

yada bile sosyalist partilerinin alamadığı neticeyi bizim sosyalist partinin aldığı fazlasıyla söyleyerek, «Önümüzdeki dört yıl içinde çok cesur ve bilinçli olmamız gerekiyor. Olacağız. Ve ne pahasına olursa olsun görevimizi sonuna kadar yerine getireceğiz. Bundan hiç kimse şüphe etmesin. Biz herşeyden önce gelecek kuşaklara karşı sorumlu olan kişileriz ve Türk Parlemanto tarihinin ilk sosyalistleriyiz. Bu kıvancı ödememiz gerek.» diye yazmaktadır.

CUMHURİYET'te Nadir Nadi, AP. nin başarısına değinerek, Neyin Zaferi olduğunu ele almakta ve «Bitip tükenmek bilmeyen parti çekişmeleri arasında, koridor dedikoduları ve koalisyon pazarlıklarıyla boşu boşuna vakit öldürecek yerde bir parti, tek başına iktidar yerine geçer, programını yürürlüğe kor, yapmak istediklerini dört yıl boyunca muhalefetin kontrolü altında, Anayasa ve Temel haklara saygılı olmak şartı ile, kimseden çekinmeksizin yapmaya çalışır. Devre sonunda da seçmenlerin karşısına, rakipleri ile eşit olarak hesap vermeye çıkar.» diyerek, AP. nin bugün içinde bulunduğu şartlar ve mensuplarının bu anlayışı taşımadıklarını, ifadelerin ve tutumların, seçim kanununun ve Anayasayı tadil isteklerinin bulunduğunu ifade ederek, «Bütün umudumuz AP. yönetici kadrolarının yurd gerçeklerini iyi görmelerinde ve son seçim zaferi ile gözleri dönmiyerek davranışlarını parti çıkarlarına değil, Türkiye çıkarlarına göre ayarlayabilmelerindedir. Bunu başarabilecekler mi ? İşte günün sorunu !» demektedir. İlhan Selçuk ise, «10 Ekim seçimlerinin beğenilecek tek yanı, alacalı bir gidişe son vermiş olmasıdır.» diyerek, «Türk siyasi hayatında dolu dolu yaşamaya şimdiden sonra daha da hızla başlayacak. Gelecek günlerde bu memleketi gerçekten sevenlerin yapacakları çok iş var. Alacalı gidiş bitmeli ve insanlar artık kesinlikle yerlerini seçmelidirler. Yeni bir dönemde yeni günlere doğru daha da ağır sorumlular yüklenmek zorundayız.» demektedir.

Hazırlayan : Bekir EKİNCİ

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

BASIN İLAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük
Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01
Telgraf adresi : BASINKURUMU

TUZZCUOĞLU

Evden - Eve.
Bütün Dünyaya
Nakliyat

M. T. A. Maltepe — Ankara
Tel : 125863 - 120826

André Antoine

CHEZ LES TURCS

Précédé d'un avant - propos
de Metin AND et suivi de
documents
réunis et publiés par Metin AND
FORUM Editeur A Ankara
6 lira
Dergimizden pul karşılığında
temin edilebilir

bibliyografya

Derleyen : S. N. ÖZERDİM

MESELELER VE GÖRÜŞLER. Kültür - Eğitim - Üniversite - Siyaset - Hukuk. Yazan : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Profesörlerinden Dr. Yaşar Karayalçın. Ankara 1965 Ajans - Türk Matbaası. VII - 281 S. 10 lira. (Yazarın, çeşitli dergilerde, özellikle Forum'da yayımlanmış eğitim, kültür, hukuk, siyaset, kütüphanecilik basın... gibi konulardaki incelemeleri, yazıları bu kitapta bir düzen içinde bir araya getirilmiştir.)

SOSYALİZM SÖZLÜĞÜ. Kavramlar - Biyografiler. Yazan : Erdoğan Başar, Ankara 1965 Toplum Yayınevi. 163 S. 750 kuruş. (Sosyalizm kavramları ile büyük iktisatçıların, sosyalistlerin biyografyalarını veren küçük bir ansiklopedi niteliğindedir. Alfabetik olarak düzenlenmiş, sonuna bibliyografya eklenmiştir.)

BİLİM VE SAĞDUYU, Oppenheimer'den çeviren : Onur Öymen. Ankara 1965 Bilgi Yayınevi (Kitabevi). 107 S. 4 lira. (İçindekiler : Newton : Işığın ışını - Hareket olarak bilim : Rutherford'un dünyası - Gelişme halinde bir bilim - Üçüncü yılda atom ve boşluk - Sağduyunun yetersizliği - Bilimler ve toplum.)

EYLEM. TİP. Özel Sayısı. 20. sayı, Ekim 1965. 64 sayfa, 250 kuruş. (TİP. program ve amaçlarını açıklayan incelemeler.)

ATATÜRK İÇİN DİYORLAR Kİ. Hazırlayan : Selâhattin Çiller. İstanbul 1965 Varlık Yayınevi. 304 S. 5 lira. «Faydalı Kitaplar» (Türk ve dünya basınından derlenmiş, 450 yazarın 1150 sözü, 24 bölüm içinde. Kitabın sonunda yazar adları dizinleri.)

DÜNYAMIZIN HAYAT HİKÂYESİ. George Gamow'dan çeviren : Avni Yakalıoğlu. İstanbul 1965 Varlık Yayınları. 204 S. 5 lira. «Faydalı Kitaplar» (Dünyanın oluşu, fizik tarihi ve bugünü, yarını.)

DAĞLARIN ARDI. Yazan : Hıfzı Oğuz Bekata. Ankara 1965 Kurtuluş Yayınları. 111 S. 250 kuruş. (Yazarın memleket sorunları konusunda çeşitli yazıları, Senato konuşmaları, Bakanlığı sırasında yaydığı genelgeler.)

Tiyatro :

MUTLU GÜNLER. Samuel Beckett'ten çeviren : Akşit Göktürk. İstanbul 1965 DE Yayınevi. 59 S. 2 lira.

GİZLİ OTURUM. Jean - Paul Sartre'dan çeviren : Bertan Onaran. İstanbul 1965 DE Yayınevi. 51 S. 2 lira.

FERHAD İLE ŞİRİN. Yazan : Nazım Hikmet. İstanbul 1965 DE Yayınevi. 83 S. 3 lira. (Memet Fuat'ın notları ile.)

DON PERLİMLİN İLE BELİSA'NIN BAHÇEDE SEVİŞMESİ. Frederico Garcia Lorca'dan çeviren : Tarık Okay. İstanbul 1965 DE Yayınevi. 36 S. 2 lira.

Şiir :

BİR AŞK KIRGINININ ŞARKISI. Guillaume Apollinaire'den çevirenler : Cemal Süreyya - R. Tomcis. İstanbul 1965 DE Yayınevi. 39 S. 3 lira. (Şiirlerin Fransızca asılları da verilmiştir.)

835 SATIR - SESİNİ KAYBEDEN ŞEHİR - VARAN 3. Nazım Hikmet'in şiirleri. İstanbul 1965 İzlem Yayınevi. 179 S. 750 kuruş. (Yeni basımları. İlk basımlarında bulunup da bu basıma alınmayan şiirler işaret edilmiştir.)

Piraye İçin Yazılmış SAAT 21 - 22 ŞİİRLERİ. Nazım Hikmet'in şiirleri. İstanbul 1965 DE Yayınevi. 40 S. 2 lira. (Memet Fuat notları ile.)

Roman - Hikâye :

ÖTEKİ. Dostoyevski'den çeviren : Nihal Yalaza Taluy. İstanbul 1965 Varlık Yayınevi. 157 S. 4 lira.

SON KUŞLAR - MAHKEME KAPISI. Sait Faik'in Bütün Eserleri : 11 - 12. İstanbul 1965 Varlık Yayınevi. 288 S. 6 lira.

Bir Şahlanışın Destanı II : OĞLUM SAVAŞ'A MEHTUPLAR. Yazan : Özker Yaşın. Kıbrıs 1965 Mecidiye Sk. 15 - A, Lefkoşe. Çevre Yayınları. Türkiye'de dağıtımı : Varlık Yayınevi, 173 S. 6 lira. (Daha önce Varlık Yayınları arasında çıkan «Kanlı Kıbrıs» destanının devamıdır. Özker Yaşın'ın bir önsözü ile başlıyor.)

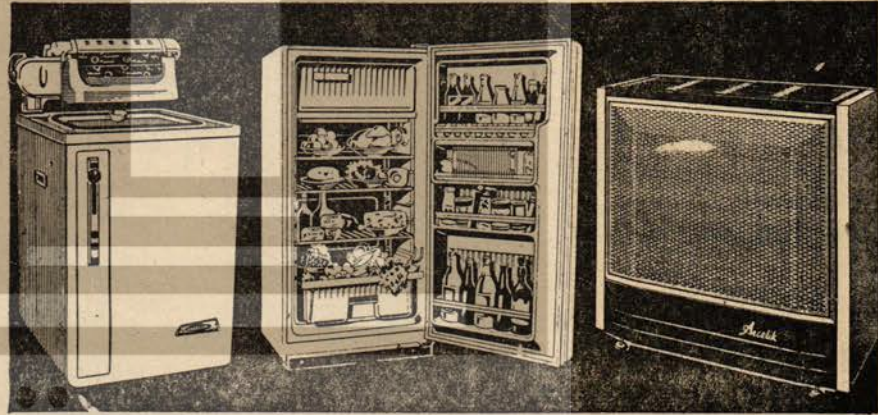
Ayrıbasım :

TOPLUM KALKINMASINDA HALK KATILIMLARI. DESTEKLİ İMECE VE EMANET USULÜ UYGULAMASI Yazan : Dr. Cevat Geray. Ankara 1965 Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi 20. cilt 2. sayıdan ayrıbasım. 537 - 583 S.

Dergiler :

YENİ DERGİ. 13. sayı, Ekim. Bu sayıda Albert Camus'nün «Başkaldırma ve Sana» yazısı derginin özelliği olarak sunulmuştur. **YENİ UFUKLAR.** 161. sayı, Ekim **ORKESTRA,** 31. sayı, Ekim.

en üstün kalite
en uygun fiyat
gerçek garanti

TUŞTAY
ARÇELİK

SÜTLÜCE, KARAAĞAÇ CADDESİ 2-4, TEL.: 49 44 00

(Yeni Ajans 5840) - 391

DEVİNİM LX. 9. sayı, Ekim HİSAR. 22 sayı, Ekim. İMECE. 45. sayı, Ekim. Sömürücülüğe Karşı SAVAŞ Haftalık toplumcu gazete. Trabzon. İlk sayısı : 22 Eylül. TÜRK DİLİ. 169, sayı, yeni cilt, Ekim STANDARD. Türk Standartları Enstitüsü. 45, sayı, Eylül, HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLİĞİ T. M. M. O. B. Harita ve Kadastro

Mühendisleri Odası Yayın Organı. 2, sayı, Eylül. Ankara. VARLIK. 655. sayı, 1 Ekim. YENİ YAYINLAR. Ağustos 1965, 10 cilt, 8. sayı.

Otomobil :

Her Vilâyette Şoför ve Şoför Adaylarına Her Çeşit Ehliyetname İçin MOTOR-TRAFİK İMTİHAN SUAL VE CEVAPLARI. Yazan : Ulaştırma Okulu Eski Oto Tekniği Öğretmeni ve Karayolları Genel Müdürlüğü Trafik Fen Heyetinde Görevli Ethem Akandır, 191 S. resimli. Tablolar. 10 lira. Adres : Yücetepe Mah. 8. Sk. 45/7, Ankara.

DOĞUDA KITLIK VARDI

(Doğu Bölgesi insanların geçim şartları - kan davaları - acı yaşantıları)

Halil AYTEKİN

(HARMANDALIOĞLU)

Resimli - Desenli

5 lira

Toplum Yayınları : 14

Dergimizden Temin Edilebilecek Yayınlar

— O —

FORUM YAYINLARI

— O —

Prof. Dr. Muammer AKSOY
Partizan Radyo ve D.P.
Fiatı : 500 Kr.

★

Prof. Dr. Münci KAPANI
İngiliz Demokrasisine Bakışlar
Fiyatı : 250 Kr.

★

İlhan K. MİMAROĞLU
11 Çağdaş Besteci
Fiatı : 500 Kr.

★

Fikret OTYAM
Gide Gide 3
(Gezi notları)
Fiatı : 500 Kr.

★

Metin AND
Kavuklu Hamdi'den
Üç Orta Oyunu
Fiatı : 500 Kr.

★

Metin AND
Bizans Tiyatrosu
Fiatı : 600 Kr.

★

Bilge KARASU
Troya'da Ölüm Vardı
(Hikâyeler)
Fiatı : 500 Kr.

— O —

DiĞER YAYINLAR

— O —

Metin AND
Kır Gün Kırk Gece
(Eski donanma ve gençliklerde seyirlik oyunları)
Resimli, Kuşe baskı, Fi: 15 lira

★

Metin AND
Gönlü Yüce Türk
(Yüzyıllar boyunca bale eserlerinde Türkler)
Fiatı : 500 Kr.

★

Dr. Şevki VANLI
Mimar F. L. Wright
Fiatı : 1000 Kr.

★

Bu kitaplar dergimizden ödemişli olarak istenebilir. On liraya kadar olan siparişler için pul gönderilmelidir. Forum abonelerine toptan siparişlerde % 25 iskonto yapılır.

TÜRKİYE
İSTİRBALINIZIN
EMNİYETİ

BANKASI

TÜSTAV

Forum - 388

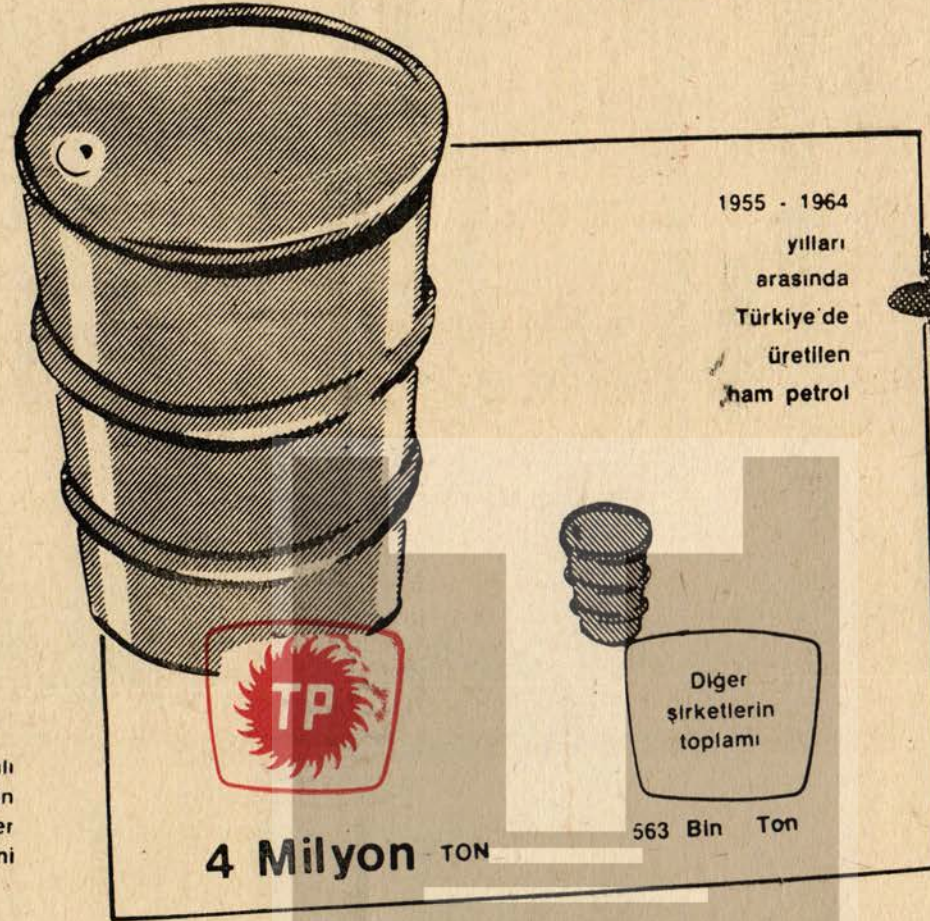
Kendi öz malını kullan

Türkiye'de en çok petrolü çıkartır!

**Kısa
zamanda
büyük
gelişme..**

**Bu gelişmede
sizin payınız
büyüktür...**

Zira ısrarla aradığınız Yüksek oktanlı Türk benzini ihtiyacını karşılamak için her gün binlerce mühendis ve işçi sizler için çalışıyor. Bu artan teveccüh yeni gelişmelere yol açmaktadır.

Delta Reklamcılık

(Basın 11316) - 393

TÜRKİYE PETROLLERİ A.O.

FORUM

FIKİR MEYDANIDIR

Onbes Ünlü Yazarın Sipariş İhtisas Koltuğu Dergisi

Yıl : 12 — Cilt : XVIII — 100 Kuruş
İdarehane : Yenişehir, Büyük Han
No. 55 Tel : 17 87 37 — ANKARA
Haberleşme : Forum Dergisi P.K. 131
ANKARA

★

Sahibi : Fikret EKİNCİ
Yazı İşleri Müdürü : Bekir EKİNCİ

Bu Sayıda Yazı Kurulu :

Bekir EKİNCİ — Sait DİLİK —
Alpaslan IŞIKLI — Ruşen KELEŞ
Cahit TALAS — Besim ÜSTÜNEL

Dizgi ve Baskı

GÜRSOY BASIMEVİ

Mebusevleri Çarşısı No : 11

Telefon : 13 17 53

İlan ve Abone :

Arka kapak 1000 TL. (iki renkli
1500 TL.) ★ Metin arası santimi
10 TL. — (Devamlı ilân verenlere
pazarlıkla) ★ Bir yıllık 22 TL.
★ Altı aylık 11 TL. ★ A.B.D. (uçak)
90 TL. Avrupa (uçak) 54 TL. —
Bütün yabancı devletlere (Adı)
44 TL. dir.

(FORUM) ve yazarın adı belirtilme-
den yazı iktibas edilemez.

ZİRAAT BANKASI

Muhterem hesap sahiplerine
en iyi şekilde
hizmet etmekten şeref duyar.

Bu gün servislerinde kullandığı
elektronik hesap makineleri ile daima
Modern Bankacılığın önderi olmuştur

T.C. ZİRAAT BANKASI